

II

(Tiedonannot)

EUROOPAN UNIONIN TOIMIELINTEN, ELINTEN, TOIMISTOJEN JA
VIRASTOJEN TIEDONANNOT

EUROOPAN KOMISSIO

KOMISSION TIEDONANTO

Puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle

(2014/C 198/01)

SISÄLLYS

	Sivu
Johdanto	2
1. Soveltamisala ja määritelmät	3
1.1 Soveltamisala	3
1.2 Puitteiden soveltamisalaan kuuluvat tukitoimenpiteet	4
1.3 Määritelmät	5
2. Perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki	8
2.1 Tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatiot sekä tutkimusinfrastruktuurit valtiontuen saajina	8
2.1.1 Muun kuin taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen	8
2.1.2 Taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen	9
2.2 Epäsuora valtiontuki yrityksille julkisesti rahoitettujen tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioiden ja tutkimusinfrastruktuurien kautta	10
2.2.1 Yritysten puolesta harjoitettava tutkimustoiminta (sopimusperusteinen tutkimus tai tutkimuspalvelut)	10
2.2.2 Yhteistyö yritysten kanssa	10
2.3 Tutkimus- ja kehittämispalvelujen julkiset hankinnat	11
3. Yhteiset arviointiperiaatteet	12
4. T&K&I-tuen soveltuvuuden arviointi	13
4.1 Vaikutus selkeästi määritellyn yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen	13
4.1.1 Yleiset edellytykset	13
4.1.2 Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset	14
4.2 Valtion toteuttamien toimien tarve	14
4.2.1 Yleiset edellytykset	14
4.2.2 Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset	15
4.3 Tukitoimenpiteen tarkoituksenmukaisuus	16
4.3.1 Tarkoituksenmukaisuus verrattuna vaihtoehtoihin politiikkavälineisiin	16
4.3.2 Tarkoituksenmukaisuus verrattuna muihin tukivälineisiin	16
4.4 Kannustava vaikutus	17
4.4.1 Yleiset edellytykset	17
4.4.2 Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset	17
4.5 Tuen oikeasuhteisuus	18

4.5.1	Yleiset edellytykset	18
4.5.1.1	Tuen enimmäisintensiteetit	19
4.5.1.2	Takaisinmaksettavat ennakot	19
4.5.1.3	Verotoimenpiteet	20
4.5.1.4	Tuen kasautuminen	20
4.5.2	Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset	20
4.6	Kilpailuun ja kauppaan kohdistuvien kohtuuttomien kielteisten vaikutusten välttäminen	21
4.6.1	Yleisiä näkökohtia	21
4.6.1.1	Vaikutukset tuotemarkkinoilla	22
4.6.1.2	Kauppaan ja yritysten sijaintipaikan valintaan kohdistuvat vaikutukset	22
4.6.1.3	Selvät kielteiset vaikutukset	22
4.6.2	Tukiohjelmat	23
4.6.3	Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset	23
4.6.3.1	Tuotemarkkinoiden vääristymät	23
4.6.3.2	Sijaintipaikan vaikutukset	25
4.7	Läpinäkyvyys	25
5.	Arviointi	25
6.	Raportointi ja seuranta	26
7.	Soveltaminen	26
8.	Uudelleentarkastelu	26

JOHDANTO

1. Jotta valtiontuki ei vääristäisi kilpailua sisämarkkinoilla ja vaikuttaisi jäsenvaltioiden väliseen kauppaan yhteisen edun vastaisella tavalla, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'perussopimus', 107 artiklan 1 kohdassa määrätään periaatteesta, jonka mukaan valtiontuki on kiellettyä. Tietyissä tapauksissa valtiontuki voidaan kuitenkin katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi perussopimuksen 107 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla.

2. Tutkimus- ja kehitystyön sekä innovoinnin ('T&K&I') edistäminen on tärkeä perussopimuksen 179 artiklassa määrätty unionin tavoite. Kyseisessä artiklassa todetaan, että "[u]nioni pyrkii toiminnallaan lujittamaan tieteellistä ja teknologista perustaansa toteuttamalla eurooppalaisen tutkimusalueen, jossa tutkijat, tieteellinen tietämys ja teknologia liikkuvat vapaasti, tukemaan unionin kilpailukykyä, myös sen teollisuuden kilpailukykyä, kehittämistä sekä edistämään kaikkea tutkimustoimintaa, jota pidetään tarpeellisena (...)". Perussopimuksen 180–190 artiklassa määritetään tähän tavoitteeseen liittyvä toiminta sekä monivuotisen puiteohjelman soveltamisala ja toteutus.

3. Eurooppa 2020 -strategiassa⁽¹⁾ määritellään tutkimus- ja kehitystyö ('T&K') avaintekijäksi älykästä, kestävää ja osallistavaa kasvua koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämän vuoksi komissio on asettanut tavoitteen, jonka mukaan T&K:hon olisi investoitava kolme prosenttia suhteessa unionin bruttokansantuotteeseen (BKT) vuoteen 2020 mennessä. Kehityksen edistämiseksi T&K&I-toiminnan alalla Eurooppa 2020 -strategiassa esitetään Innovaatiounioni-lippulaivahanke⁽²⁾, jonka tavoitteena on parantaa reunaehdoja ja rahoituksen saantia tutkimustyötä ja innovointia varten sen varmistamiseksi, että innovatiiviset ideat voidaan muuntaa kasvua ja työllisyyttä luoviksi tuotteiksi ja palveluiksi⁽³⁾. Eurooppa 2020 -tiedonannossa todettiin, että myös "valtiontukipolitiikalla voidaan vaikuttaa aktiivisesti ja myönteisesti ... kannustamalla ja tukemalla innovatiivisempaa, tehokkaampaa ja vihreämpää teknologiaa koskevia hankkeita ja helpottamalla julkisen investointituen, riskipääoman ja tutkimus- ja kehitysrahoituksen saantia".

⁽¹⁾ Komission tiedonanto – Eurooppa 2020: Älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun strategia, KOM(2010) 2020 lopullinen, 3.3.2010.

⁽²⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaaliskomitealle sekä alueiden komitealle – Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahanke – Innovaatiounioni, KOM(2010) 546 lopullinen, 6.10.2010.

⁽³⁾ Unionin T&K-menot yhteensä (joista noin 1/3 oli julkisia ja 2/3 yksityisiä) olivat 2,06 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2012 eli 0,24 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2005 (Eurostatin tilastot pääindikaattoreista: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Vaikka yksityisten T&K-menojen osuus suhteessa BKT:hen on kasvanut hieman vuodesta 2008, jäsenvaltioiden, toimialojen ja yksittäisten toimijoiden välillä on suuria eroja (Euroopan komissio, "Research and Innovation performance in EU Member States and Associated Countries 2013").

4. Vaikka yleisesti katsotaan, että markkinat, joilla on kilpailua, tuottavat hyviä tuloksia hinnan, tuotoksen ja resurssien käytön kannalta, valtiontuella voidaan parantaa markkinoiden toimintaa olosuhteissa, joissa on havaittu markkinoiden toimintapuute⁽¹⁾, ja siten se edistää älykästä, kestävä ja osallistavaa kasvua. T&K&I-toiminnassa voi syntyä markkinoiden toimintapuute esimerkiksi siksi, että markkinatoimijat eivät yleensä ota huomioon muista talouden toimijoista johtuvia (myönteisiä) ulkoisvaikutuksia ja sen vuoksi niiden T&K&I-toiminnan taso on liian alhainen yhteiskunnan näkökulmasta tarkasteltuna. T&K&I-hankkeet voivat kärsiä myös riittämättömästä rahoituksen saannista (epäsymmetrisen informaation vuoksi) tai yritysten välisistä koordinoitongelmista. Sen vuoksi T&K&I-tuki voi soveltua sisämarkkinoille, jos sen voidaan odottaa lievittävän markkinoiden toimintapuutetta ja edistävän Euroopan yhteisen edun mukaisen tärkeän hankkeen toteuttamista tai helpottavan tiettyjen taloudellisten toimintojen kehittämistä, eikä tuesta aiheutuva kilpailun ja kaupan vääristyminen ole vastoin yhteistä etua.

5. T&K&I-tukea perustellaan ensi sijassa perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b ja c alakohdalla. Komissio voi näiden määräysten nojalla katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi valtiontuen, joka edistää Euroopan yhteisen edun mukaisen tärkeän hankkeen toteuttamista tai helpottaa tiettyjen taloudellisten toimintojen edistämistä unionissa, jos kyseinen tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

6. Valtiontuki uudistuksesta annetussa tiedonannossaan⁽²⁾ komissio esitteli kolme tavoitetta, joihin valtiontukien valvonnan uudistamisella pyritään:

- a) kestävän, älykkään ja osallistavan kasvun edistäminen kilpailuun perustuvilla sisämarkkinoilla;
- b) ennakoarvioinnin keskittäminen tapauksiin, joilla on suurin vaikutus sisämarkkinoihin, ja yhteistyön tiivistäminen jäsenvaltioiden kanssa valtiontukisääntöjen täytäntöönpanossa;
- c) sääntöjen sujuvoittaminen ja päätöksenteon nopeuttaminen.

7. Tiedonannossa kehoitettiin erityisesti omaksumaan eri suuntaviivojen ja puitteiden tarkistusta koskeva yhteinen lähestymistapa, joka perustuisi sisämarkkinoiden lujittamiseen, julkisten menojen vaikuttavuuden parantamiseen kanavoimalla valtiontuki paremmin yhteisen edun mukaisiin tavoitteisiin, kannustavan vaikutuksen suurempaan valvontaan, tuen rajoittamiseen välttämättömään vähimmäismäärään sekä kilpailuun ja kauppaan mahdollisesti kohdistuvien tuen kielteisten vaikutusten arviointiin. Näissä puitteissa esitetyt soveltuvuusedellytykset perustuvat tähän yhteiseen lähestymistapaan.

1. SOVELTAMISALA JA MÄÄRITELMÄT

1.1 Soveltamisala

8. Näissä puitteissa vahvistettuja periaatteita sovelletaan T&K&I-toimintaan myönnettävään valtiontukeen kaikilla perussopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Sen vuoksi niitä sovelletaan unionin erityisten valtiontukisääntöjen soveltamisalaan kuuluviin aloihin, ellei kyseisissä säännöissä toisin määrätä.

9. Unionin toimielinten, virastojen, yhteisyritysten tai muiden elinten keskitetysti hallinnoima unionin rahoitus, joka ei kuulu suoraan tai välillisesti jäsenvaltioiden määräysvaltaan⁽³⁾, ei ole valtiontukea. Jos tällaiseen unionin rahoitukseen yhdistyy valtiontukea, vain viimeksi mainitun katsotaan määrittävän, noudatetaanko ilmoituskynnysarvoja ja tuen enimmäisintensiteettejä tai onko näiden puitteiden yhteydessä arvioitava tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille.

10. Näiden puitteiden soveltamisalaan ei kuulu T&K&I-tuki vaikeuksissa oleville yrityksille, sellaisina kuin ne on määritelty valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annetuissa yhteisön suuntaviivoissa⁽⁴⁾, sellaisina kuin ne ovat muutettuina tai korvattuina.

⁽¹⁾ "Markkinoiden toimintapuutteella" tarkoitetaan tilanteita, joissa markkinat eivät omin voimin toimi taloudellisesti tehokkaalla tavalla.

⁽²⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n valtiontuki uudistus, COM(2012) 209 final, 8.5.2012.

⁽³⁾ Kuten Horisontti 2020:n tai yritysten kilpailukykyä ja pk-yrityksiä koskevan ohjelman (COSME) perusteella myönnetty rahoitus.

⁽⁴⁾ Yhteisön suuntaviivat valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi (EUVL C 244, 1.10.2004, s. 2).

11. Arvioidessaan T&K&I-tukea, jota myönnetään tuensaajalle, jolle on annettu sellaiseen komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa tuki on todettu sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi, komissio ottaa huomioon vielä perimättä olevan tukimäärän⁽¹⁾.

1.2 Puitteiden soveltamisalaan kuuluvat tukitoimenpiteet

12. Komissio on määrittänyt joitakin T&K&I-toimenpiteitä, joihin myönnettävän valtiontuen voidaan tietyin edellytyksin katsoa soveltuvan sisämarkkinoille:

- a) **tuki T&K-hankkeisiin**, joissa tutkimushankkeen tuettu osa kuuluu perustutkimuksen tai soveltavan tutkimuksen alaan; soveltava tutkimus voidaan jakaa teolliseen tutkimukseen ja kokeelliseen kehittämiseen⁽²⁾. Tällainen tuki kohdennetaan ensi sijassa markkinoiden toimintapuutteeseen, joka koskee myönteisiä ulkoisvaikutuksia (osaamiseen liittyvät kerrannaisvaikutukset), mutta se voidaan kohdistaa myös markkinoiden toimintapuutteeseen, joka johtuu puutteellisesta ja epäsymmetrisestä informaatiosta tai (etupäässä yhteistyöhankkeissa) puutteellisesta koordinoinnista;
- b) T&K-hankkeisiin liittyviin **toteutettavuustutkimuksiin myönnettävä tuki**, jonka tarkoituksena on poistaa markkinoiden toimintapuute, joka liittyy ensi sijassa puutteelliseen ja epäsymmetriseen informaatioon;
- c) **tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen ja parantamiseen myönnettävä tuki**, joka kohdennetaan ensisijaisesti koordinoitavaikeuksista johtuvaan markkinoiden toimintapuutteeseen. Korkealuokkaiset tutkimusinfrastruktuurit ovat yhä tärkeämpi edellytys urauurtavalle tutkimukselle, koska ne houkuttelevat lahjakkuuksia maailmanlaajuisesti ja ovat välttämättömiä esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan ja keskeisten kehitystä vauhdittavien teknologioiden kannalta⁽³⁾;
- d) **innovaatiotoimintaan myönnettävä tuki**, joka kohdennetaan ensisijaisesti markkinoiden toimintapuutteeseen, joka liittyy myönteisiin ulkoisvaikutuksiin (osaamiseen liittyvät kerrannaisvaikutukset), koordinoitavaikeuksiin ja vähemmässä määrin epäsymmetriseen informaatioon. Pienten ja keskiuurten yritysten ('pk-yritykset') osalta innovaatiotukea voidaan myöntää patenttien ja muun aineettoman omaisuuden hankintaan, voimaansaattamiseen ja puolustamiseen, korkeasti koulutetun henkilöstön tilapäiseen siirtämiseen ja innovointiin liittyvien neuvonta- ja tukipalvelujen hankkimiseen. Jotta suuret yritykset tekisivät yhteistyötä pk-yritysten kanssa prosesseihin tai organisointiin liittyvän innovaatiotoiminnan osalta, tukea voidaan myöntää sekä pk-yrityksille että suurille yrityksille näistä toiminnoista aiheutuviin kustannuksiin;
- e) **innovaatioklustereille myönnettävä tuki**, jolla pyritään poistamaan markkinoiden toimintapuutteita, jotka liittyvät klustereiden kehittämistä haittaaviin tai klustereiden sisäistä tai niiden välistä vuorovaikutusta ja tiedonvaihtoa rajoittaviin koordinoitongelmiin. Valtiontuki voisi auttaa ratkaisemaan tämän ongelman ensiksikin tukemalla investointeja innovaatioklustereiden yhteiskäytössä oleviin avoimiin infrastruktuureihin ja toiseksi tukemalla, enintään kymmenen vuoden ajan, klustereiden yhteistoimintaa, verkostoitumista ja koulutustoimintaa.

13. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava T&K&I-tuki perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti, lukuun ottamatta toimenpiteitä, jotka täyttävät ryhmäpoikkeusasetuksessa, jonka komissio on antanut neuvoston asetuksen (EY) N:o 994/98⁽⁴⁾ 1 artiklan nojalla, säädetyt edellytykset.

14. Näissä puitteissa esitetään sisämarkkinoille soveltuvuutta koskevat kriteerit sellaisten T&K&I-tukiohjelmien ja yksittäisen tuen osalta, joihin sovelletaan ilmoitusvaatimusta ja jotka on arvioitava perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Ks. yhdistetyt asiat T-244/93 ja T-486/93, TWD Textilwerke Deggendorf GmbH v. komissio, tuomio 13.9.1995, Kok., s. II-2265.

⁽²⁾ Komissio pitää T&K-toiminnan jakamista myös jatkossa eri luokkiin hyödyllisenä, vaikka toiminta voi noudattaa ennemminkin interaktiivista kuin lineaarista innovaatiomallia.

⁽³⁾ Kehitystä vauhdittavat keskeiset teknologiat on määritelty komission tiedonannossa Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaaliskomitealle ja alueiden komitealle – Kehitystä vauhdittavaa keskeistä teknologiaa koskeva eurooppalainen strategia – silta kasvun ja työllisyyden edistämiseen, COM(2012) 341 final, 26.6.2012.

⁽⁴⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 994/98, annettu 7 päivänä toukokuuta 1998, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltamisesta tietyihin valtion monialaisen tuen muotoihin (EYVL L 142, 14.5.1998, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna neuvoston asetuksella (EU) N:o 733/2013, annettu 22 päivänä heinäkuuta 2013 (EUVL L 204, 31.7.2013, s. 15).

⁽⁵⁾ Euroopan yhteistä etua koskevia tärkeitä hankkeita edistävän valtiontuen, esimerkiksi perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan perusteella arvioitavan T&K&I-tuen, sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointiperusteet on esitetty erillisessä komission tiedonannossa.

1.3 Määritelmät

15. Näissä puitteissa tarkoitetaan:

- a) **'tapauskohtaisella tuella'** tukea, jota ei myönnetä tukiohjelman perusteella;
- b) **'tuella'** toimenpiteitä, jotka täyttävät perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määrätty perusteet;
- c) **'tuki-intensiteetillä'** tuen bruttomäärää ilmaistuna prosentteina tukikelpoisista kustannuksista ennen verojen tai muiden maksujen vähentämistä. Jos tukea myönnetään muussa muodossa kuin avustuksena, tuen määrä on tuen bruttoavustusekvivalentti. Useammassa erässä maksettava tuki diskontataan myöntämispäivän arvoon. Käytettävä korko on myöntämispäivänä sovellettava diskonttokorko ⁽¹⁾. Tuki-intensiteetti lasketaan tuensaajaakohtaisesti;
- d) **'tukiohjelmalla'** säädestä, jonka perusteella yksittäisiä tukia voidaan muita täytäntöönpanotoimenpiteitä vaatimatta myöntää yrityksille, jotka määrittellään siinä yleisesti ja käsitteellisesti, sekä säädestä, jonka perusteella tiettyyn hankkeeseen liittymätöntä tukea voidaan myöntää yhdelle tai useammalle yritykselle;
- e) **'soveltavalla tutkimuksella'** teollista tutkimusta, kokeellista kehittämistä tai molempien yhdistelmää;
- f) **'markkinaehtoisuudella'** sitä, että sopimuspuolten välisen liiketoimen ehdot eivät poikkea ehdoista, joista olisi sovittu riippumattomien yritysten välillä, ja niihin ei sisälly kilpailunvastaista yhteistyötä. Kaikkien transaktioiden, jotka ovat seurausta avoimesta, läpinäkyvästä ja syrjimättömästä menettelystä, katsotaan täyttävän markkinaehtoperiaatteen;
- g) **'tuen myöntämispäivällä'** päivää, jona tuensaajalle myönnetään laillinen oikeus tuensaantiin asiaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla;
- h) **'todellisella yhteistyöllä'** vähintään kahden riippumattoman osapuolen välistä yhteistyötä tietämyksen tai teknologian siirtämiseksi tai työnjakoon perustuvan yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi, kun osapuolet määrittelevät yhdessä yhteistyöhankkeen laajuuden, osallistuvat sen toteuttamiseen ja jakavat sen riskit sekä tulokset. Yksi tai useampi osapuoli voi kattaa hankkeen kaikki kustannukset ja siten vapauttaa muut osapuolet sen taloudellisista riskeistä. Sopimusperusteista tutkimusta ja tutkimuspalvelujen tarjontaa ei katsota yhteistyömuodoiksi;
- i) **'yksinoikeudellisella kehittämisellä'** sellaisten tutkimus- ja kehittämispalvelujen julkista hankintaa, joista kaikki saatava hyöty koituu yksinomaan hankintaviranomaiselle tai hankintayksikölle käytettäväksi tämän omassa liiketoiminnassa edellyttäen, että se korvaa ne kokonaan;
- j) **'kokeellisella kehittämisellä'** olemassa olevan tieteellisen, teknisen, liiketoiminta- ja muun relevantin tiedon ja taitojen hankkimista, yhdistämistä, muokkaamista ja käyttöä, jonka tavoitteena on kehittää uusia tai parannettuja tuotteita, prosesseja tai palveluja. Tämä voi kattaa myös esimerkiksi toiminnan, jonka tarkoituksena on uusien tuotteiden, prosessien tai palveluiden peruskäsitteiden määrittely, suunnittelu ja dokumentointi. Kokeellinen kehittäminen voi käsittää uusien tai parannettujen tuotteiden, prosessien tai palvelujen prototyypit, esittely- ja pilottihankkeet, testauksen ja validoinnin ympäristössä, joka edustaa käytännön toimintaolosuhteita, kun ensisijaisena tavoitteena on tehdä uusia teknisiä parannuksia tuotteisiin, prosesseihin tai palveluihin, jotka eivät ole vielä suurelta osin vakiintuneet. Tämä voi kattaa kaupallisesti hyödynnettävissä olevien prototyyppien ja pilottihankkeiden kehittämisen, kun prototyyppi on pakostakin lopullinen kaupallinen tuote ja kun sen tuottaminen pelkästään esittelyä ja validointia varten olisi liian kallista. Kokeellinen kehittäminen ei kata olemassa oleviin tuotteisiin, tuotantolinjoihin, valmistusmenetelmiin, palveluihin tai muihin meneillään oleviin toimintoihin rutiininomaisesti tai säännöllisin väliajoin tehtäviä muutoksia, vaikka kyseiset muutokset merkitsisivät parannuksia;

⁽¹⁾ Ks. komission tiedonanto viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta (EUVL C 14, 19.1.2008, s. 6).

- k) **'toteutettavuustutkimuksella'** hankkeen potentiaalin arviointia ja analysointia; toteutettavuustutkimuksen tavoitteena on tukea päätöksentekomenettelyä kartoittamalla objektiivisesti ja rationaalisesti hankkeen vahvuudet ja heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat sekä yksilöimällä sen toteuttamiseen tarvittavat resurssit sekä onnistumismahdollisuudet;
- l) **'täysimääräisellä kohdentamisella'** sitä, että tutkimusorganisaatio, tutkimusinfrastruktuuri tai julkinen ostaja saa täysimääräisen taloudellisen hyödyn immateriaalioikeuksista säilyttämällä itsellään oikeuden käyttää niitä rajoituksetta, erityisesti omistusoikeuden ja lisensointioikeuden osalta. Tästä voi olla kyse myös silloin, jos tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri (tai julkinen ostaja) päättää tehdä kyseisiä oikeuksia koskevia lisäsovimuksia, mukaan luettuina oikeuksien lisensointi yhteistyökumppanille (tai yrityksille);
- m) **'perustutkimuksella'** kokeellista tai teoreettista työtä, jolla pyritään pääasiassa hankkimaan uutta tietoa ilmiöiden tai havaittavissa olevien tosiseikkojen peruseräkkeistä, ja joilla ei ensisijaisesti pyritä mihinkään tiettyyn kaupalliseen päämäärään tai tavoitteeseen;
- n) **'bruttoavustusekvivalentilla'** tuen määrää, jos tuki on myönnetty avustuksena, ennen veron tai muun maksun vähentämistä;
- o) **'korkeasti koulutetulla henkilöstöllä'** henkilöstöä, jolla on korkea-asteen loppututkinto ja vähintään viiden vuoden ammatillinen kokemus, joka voi sisältää myös tohtorinkoulutuksen;
- p) **'yksittäisellä tuella'** tietylle yritykselle myönnettyä tukea, joka sisältää tapauskohtaisen tuen ja tukiohjelman perusteella myönnetyn tuen;
- q) **'teollisella tutkimuksella'** suunniteltua tutkimusta tai uuden tiedon ja taitojen hankkimiseen pyrkiviä kriittisiä tutkimuksia, joiden tavoitteena on, että näitä tietoja voidaan käyttää uusien tuotteiden, prosessien tai palveluiden kehittämiseen tai että olemassa olevat tuotteet, prosessit tai palvelut paranevat huomattavasti. Se kattaa monimutkaisten järjestelmien komponenttien luomisen ja voi sisältää prototyyppien rakentamisen laboratorioympäristössä tai ympäristössä, johon liittyy simuloituja rajapintoja olemassa olevien järjestelmien kanssa, sekä pilottituotantolinjojen rakentamisen, kun niitä tarvitaan teollisen tutkimuksen harjoittamiseen ja erityisesti geneerisen teknologian validointiin;
- r) **'innovaatiotoiminnan neuvontapalveluilla'** konsultointia, avustamista ja koulutusta tietämyksen siirtoa, aineettoman omaisuuden hankkimista, suojelua ja hyödyntämistä sekä standardien ja niiden säännösten, joihin standardit on sisällytetty, käyttöä varten;
- s) **'innovaatioklustereilla'** riippumattomien osapuolten (kuten innovatiivisten uusien yritysten, pienten, keski-suurten ja suurten yritysten sekä tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioiden, voittoa tavoittelemattomien järjestöjen ja muiden talouden toimijoiden) rakenteita tai organisoituja ryhmittymiä, joiden tarkoituksena on lisätä innovaatiotoimintaa edistämällä infrastruktuurin yhteiskäyttöä ja osaamisen ja asiantuntemuksen vaihtoa sekä osallistumalla tehokkaasti osaamisen siirtoon, verkostoitumiseen, tietojen levittämiseen ja yhteistoimintaan klusteriin kuuluvien yritysten ja muiden järjestöjen keskuudessa;
- t) **'innovaatiotoimintaa tukevilla palveluilla'** toimistotilojen, tietopankkien, kirjastojen, markkinatutkimusten, laboratorioiden sekä laatumerkintä-, testaus- ja sertifiointipalvelujen tarjoamista tehokkaampien tuotteiden, prosessien tai palvelujen kehittämiseksi;
- u) **'aineettomalla omaisuudella'** omaisuutta, jolla ei ole fyysistä tai taloudellista muotoa, kuten patenteja, lisenssejä, taitotietoa tai muuta henkistä omaisuutta;
- v) **'tietämyksen siirrolla'** mitä tahansa prosessia, jonka tavoitteena on dokumentoidun ja hiljaisen tiedon hankkiminen, kerääminen ja jakaminen, mukaan lukien taidot ja tietämys, joka liittyy sekä taloudellisiin että muihin toimintoihin, kuten tutkimusyhteistyö, konsultointi, lisensointi, spin-off-toiminta, julkaiseminen ja tutkijoiden ja muun näihin toimintoihin osallistuvan henkilöstön liikkuvuus. Tieteellisen ja teknisen tietämyksen lisäksi siihen sisältyy muunlainen tietämys, kuten tietämys standardien käytöstä ja niitä sisältävistä säädöksistä, käytännön toimintaolosuhteista ja organisointiin liittyvän innovaatiotoiminnan menetelmistä sekä aineettoman omaisuuden kartoittamiseen, hankkimiseen, suojelemiseen, puolustamiseen ja käyttöön liittyvän tietämyksen hallinnointi;

- w) **'suurilla yrityksillä'** yrityksiä, jotka eivät ole pienten ja keski suurten yritysten määritelmän mukaisia;
- x) **'ylimääräisillä nettokustannuksilla'** tuetun hankkeen tai toiminnan odotettujen nettonykyarvojen ja sellaisen toteuttamiskelpoisen vaihtoehdoisen investoinnin välistä erotusta, jonka tuensaja olisi toteuttanut ilman tukea;
- y) **'organisointiin liittyvällä innovaatiotoiminnalla'** uuden organisatorisen menetelmän toteuttamista yrityksen liiketoimintatavoissa, työpaikkaorganisaatiossa tai ulkoisissa suhteissa, lukuun ottamatta muutoksia, jotka perustuvat yrityksessä jo käytettyihin organisatorisiin menetelmiin, muutoksia liikkeenjohtostrategiassa, yritysten yhteenliittymiä ja yritysostoja, prosessin käytön lopettamista, jälkirahoitusta tai pääoman lisäystä, muutoksia, jotka johtuvat pelkästään tuotannontekijöiden hintojen muutoksista, tuotannon asiakaskohtaista mukauttamista, lokalisointia, säännöllisiä kausittaisia ja muita jaksoittaisia muutoksia sekä uusien tai merkittävästi parannettujen tuotteiden kauppaa;
- z) **'henkilöstökustannuksilla'** tutkijoista, teknikoista ja muuta tutkimustoimintaa avustavasta henkilöstöstä aiheutuvia kustannuksia siinä määrin kuin nämä toimivat kyseessä olevan hankkeen tai toiminnon parissa;
- aa) **'esikaupallisella hankinnalla'** sellaisten tutkimus- ja kehittämispalvelujen julkista hankintaa, joiden osalta hankintaviranomainen tai hankintayksikkö ei varaa kaikkia sopimuksesta saatavia tuloksia ja hyötyjä yksinomaan itselleen käytettäväksi omassa liiketoiminnassaan, vaan jakaa ne palveluntarjoajien kanssa markkinaehdoin. Sopimuksen, jonka kohde kuuluu vähintään yhteen näissä puitteissa määriteltyn tutkimus- ja kehitystyön luokkaan, on oltava voimassa määrääjän, ja siihen voi sisältyä prototyyppien kehittäminen tai rajallinen määrä ensimmäisiä tuotteita tai palveluja testikappaleina. Tuotteiden tai palvelujen ostaminen kaupallisina erinä ei saa olla saman sopimuksen kohteena;
- bb) **'prosesseihin liittyvällä innovaatiotoiminnalla'** uuden tai merkittävästi parannetun tuotanto- tai jakelumenetelmän toteuttamista (mukaan lukien teknisten suoritustapojen, laitteiden tai ohjelmistojen huomattavat muutokset); tähän eivät sisälly pienet muutokset tai parannukset, tuotanto- tai palvelukapasiteetin lisääminen ottamalla käyttöön valmistus- tai logistiikkajärjestelmiä, jotka ovat hyvin samanlaisia kuin jo käytössä olevat, prosessin käytön lopettaminen, jälkirahoitus tai pääoman lisäys, muutokset, jotka johtuvat pelkästään tuotannontekijöiden hintojen muutoksista, tuotannon asiakaskohtainen mukauttaminen, lokalisointi, säännölliset kausittaiset ja muut jaksoittaiset muutokset sekä uusien tai merkittävästi parannettujen tuotteiden kauppaa;
- cc) **'T&K-hankkeella'** toimintaa, johon sisältyvät toiminnot kuuluvat vähintään yhteen näissä puitteissa määriteltyn tutkimus- ja kehitystyön luokkaan ja jonka tarkoituksena on saada päätökseen täsmällisen taloudellisen, tieteellisen tai teknisen tehtävän suorittamiseksi tarkoitettu yhtenäinen tehtävä, jolla on etukäteen selvästi määritellyt tavoitteet. T&K-hankkeeseen voi kuulua useita työ-, toimi- tai palvelukokonaisuuksia, sillä on selvät tavoitteet, näiden tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettavat toiminnot (myös odotetut kustannukset) on määriteltävä samoin kuin konkreettiset vaatimukset, joiden perusteella arvioidaan kyseisten toimintojen tuloksia ja verrataan niitä tavoitteisiin. Kun kahta tai useampaa T&K-hanketta ei voida selvästi erottaa toisistaan ja erityisesti jos niiden teknologisen menestymisen todennäköisyys on toisista riippuvainen, ne katsotaan yhdeksi hankkeeksi;
- dd) **'takaisinmaksettavalla ennakolla'** hankkeeseen myönnettyä lainaa, joka maksetaan yhdessä tai useammassa erässä ja jonka takaisinmaksuehdot riippuvat hankkeen tuloksista;
- ee) **'tutkimus- ja tiedonlevittämisen organisaatiolla'** tai **'tutkimusorganisaatiolla'** sellaista yhteisöä (kuten korkeakoulu tai tutkimuslaitokset, teknologiansiirtoelimet, innovaatioiden välittäjät, tutkimussuuntautuneet fyysiset tai virtuaaliset yhteistyöyhteisöt) sen oikeusasemasta (julkis- tai yksityisoikeudellinen) tai rahoitustavasta riippumatta, jonka päätavoitteena on harjoittaa riippumattomasti perustutkimusta, teollista tutkimusta tai kokeellista kehittämistä tai levittää tällaisen toiminnan tuloksia laajasti koulutuksen, julkaisujen tai tiedonsiirron kautta. Kun tällainen yhteisö harjoittaa myös taloudellista toimintaa, tällaisen taloudellisen toiminnan rahoituksesta, kustannuksista ja tuloista on pidettävä erillistä kirjanpitoa. Tällaisessa yhteisössä ratkaisevaa vaikutusvaltaa esimerkiksi osakkaana tai jäsenenä käyttävillä yrityksillä ei saa olla etuoikeutta sen saavuttamiin tuloksiin;

- ff) **'tutkimusinfrastruktuurilla'** laitteistoja, resursseja ja liitännäisiä palveluja, joita tiedeyhteisö käyttää tutkimuksen tekemiseen eri aloilla, ja sen piiriin kuuluvat tieteelliset välineistöt tai välinekokonaisuudet, tietopohjaiset resurssit, kuten kokoelmat, arkistot, jäsennelty tieteellinen tieto, tieto- ja viestintäteknologiaan perustuvat infrastruktuurit, kuten grid-verkot, tietojenkäsittelylaitteet, ohjelmistot ja viestintävälineet tai muut tutkimuksessa tarvittavat luonteeltaan ainutkertaiset välineet. Tällaiset tutkimusinfrastruktuurit voivat sijaita yhdessä paikassa tai hajautettuina (järjestettynä resurssien verkostona) ⁽¹⁾;
- gg) **'tilapäisellä siirrolla'** sitä, että henkilöstö on tuensaajan palveluksessa tilapäisesti ja työntekijöillä on oikeus palata entisen työnantajansa palvelukseen;
- hh) **'pienillä ja keskisuurilla yrityksillä'** tai 'pk-yrityksillä', 'pienillä yrityksillä' ja 'keskisuurilla yrityksillä' yrityksiä, jotka täyttävät mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä annetussa komission suosituksessa esitetyt edellytykset ⁽²⁾;
- ii) **'töiden alkamisella'** tai 'hankkeen alkamisella' joko T&K&I-toiminnan alkamista tai ensimmäistä sopimusta tuensaajan ja hankkeen toteuttavien toimeksisaajien välillä, riippuen siitä, kumpi on ajallisesti ensimmäinen. Valmistelutöitä, kuten lupien hankkimista ja toteutettavuustutkimusten tekemistä, ei katsota töiden alkamiseksi;
- jj) **'aineellisella omaisuudella'** maa-alueita, rakennuksia ja laitoksia sekä koneita ja laitteita.

2. PERUSSOPIMUKSEN 107 ARTIKLAN 1 KOHDASSA TARKOITETTU VALTIONTUKI

16. Kaikki toimenpiteet, jotka täyttävät perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan perusteet, ovat yleensä valtiontukea. Erillisessä komission tiedonannossa valtiontuen käsitteestä selvitetään, miten komissio yleensä ymmärtää valtiontuen käsitteen, mutta puitteiden tässä jaksossa käsitellään tilanteita, jotka ovat tyypillisiä T&K&I-toiminnalle, rajoittamatta kuitenkaan Euroopan unionin tuomioistuimen tulkintaa.

2.1 Tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatiot sekä tutkimusinfrastruktuurit valtiontuen saajina

17. Tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatiot ('tutkimusorganisaatiot') ja tutkimusinfrastruktuurit ovat valtiontuen saajia, jos niille myönnetty julkinen rahoitus täyttää kaikki perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa vahvistetut edellytykset. Valtiontuen käsitettä koskevan tiedonannon ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti tuensaajan on oltava yritys, mutta tämä ei riipu sen oikeudellisesta asemasta, toisin sanoen siitä, onko se julkis- tai yksityisoikeudellinen yhteisö, tai taloudellisen toiminnan luonteesta, toisin sanoen, onko se voittoa tavoitteleva tai tavoittelematon. Ratkaisevaa organisaation luokitteliseksi yritykseksi on pikemminkin se, harjoittaako se taloudellista toimintaa, jossa on kyse tuotteiden tai palveluiden tarjoamisesta tietyillä markkinoilla ⁽³⁾.

2.1.1 Muun kuin taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen

18. Jos sama yksikkö harjoittaa sekä taloudellista että muuta toimintaa, muun kuin taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen ei kuulu perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, jos taloudellinen ja muu toiminta sekä niiden kustannukset, rahoitus ja tulot voidaan erottaa selkeästi toisistaan ja näin estää tehokkaasti ristikkäistuen siirtyminen taloudelliseen toimintaan. Kustannusten, rahoituksen ja tulojen asianmukainen jako voidaan osoittaa kyseisen yhteisön tilinpäätöksen avulla.

19. Komissio katsoo, että seuraavat toiminnot eivät yleensä ole luonteeltaan taloudellista toimintaa:

⁽¹⁾ Ks. eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (ERIC) sovellettavasta yhteisön oikeudellisesta kehyksestä 25 päivänä kesäkuuta 2009 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 723/2009 2 artiklan a kohta (EUVL L 206, 8.8.2009, s. 1).

⁽²⁾ Komission suositus, annettu 6 päivänä toukokuuta 2003, mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä (EUVL L 124, 20.5.2003, s. 36).

⁽³⁾ Asia C-118/85, komissio v. Italia, tuomio 16.6.1987, Kok., s. 2599, 7 kohta; asia C-35/96, komissio v. Italia, tuomio 18.6.1998, Kok., s. I-3851, 36 kohta; asia C-309/99, Wouters, tuomio 19.2.2002, Kok., s. I-1577, 46 kohta.

a) tutkimusorganisaatioiden ja tutkimusinfrastruktuurien ensisijaiset toiminnot, erityisesti:

- koulutus henkilöstöresurssien lisäämiseksi ja henkilöstön taitojen parantamiseksi. Vakiintuneen oikeuskäytännön⁽¹⁾ ja komission päätöskäytännön⁽²⁾ mukaisesti ja kuten valtiontuen käsitettä koskevassa tiedonannossa ja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja koskevassa tiedonannossa⁽³⁾ selvitetään kansallisen koulutusjärjestelmän puitteissa järjestetty julkinen koulutus, joka rahoitetaan pääasiallisesti tai kokonaan valtion varoista ja jota valtio valvoo, katsotaan muuksi kuin taloudelliseksi toiminnaksi⁽⁴⁾;
- riippumattoman T&K-toiminnan harjoittaminen tiedon lisäämiseksi ja ymmärryksen parantamiseksi, yhteistyöhön perustuva T&K-toiminta mukaan luettuna, kun tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri tekee todellista yhteistyötä⁽⁵⁾;
- tutkimustulosten levittäminen laajasti, syrjimättömästi ja ilman yksinoikeuksia esimerkiksi koulutuksen, avointen tietokantojen, avointen julkaisujen tai avoimen lähdekoodin ohjelmistojen kautta.

b) osaamisen siirtotoiminnot, silloin kun niitä harjoittaa joko tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri (niiden osastot tai tytäryhtiöt mukaan luettuina) tai yhdessä muiden samantapaisten yhteisöjen kanssa tai niiden puolesta ja kun kaikki näistä toiminnoista saatavat voitot investoidaan uudelleen tutkimusorganisaation tai -infrastruktuurin ensisijaisiin toimintoihin. Näiden toimintojen muuhun kuin taloudelliseen luonteeseen ei vaikuta se, että vastaavien palvelujen tarjonta annetaan kolmansien osapuolten tehtäväksi avoimella tarjouskilpailulla.

20. Jos tutkimusorganisaatiota tai -infrastruktuuria käytetään sekä taloudelliseen että muuhun kuin taloudelliseen toimintaan, julkinen rahoitus kuuluu valtiontukisääntöjen soveltamisalaan vain siinä määrin kuin se kattaa taloudelliseen toimintaan liittyvät kustannukset⁽⁶⁾. Jos tutkimusorganisaatiota tai -infrastruktuuria käytetään lähes yksinomaan muuhun kuin taloudelliseen toimintaan, sen rahoitus voi jäädä kokonaisuudessaan valtiontukisääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle, edellyttäen, että taloudellinen käyttö on pelkästään liitännäistoimintaa eli se vastaa toimintaa, joka liittyy suoraan tutkimusorganisaation tai -infrastruktuurin toimintaan ja on sen kannalta välttämätöntä tai joka liittyy kiinteästi sen pääasialliseen muuhun kuin taloudelliseen käyttöön ja joka on laajuudeltaan suppeaa. Komissio katsoo näiden puitteiden soveltamiseksi, että tästä on kyse silloin, kun taloudellisessa toiminnassa käytetään täsmälleen samoja tuotantopanoksia (kuten materiaaleja, laitteita, työvoimaa ja kiinteää pääomaa) kuin ei-taloudellisessa toiminnassa ja tällaiseen taloudelliseen toimintaan vuosittain kohdistettu kapasiteetti ei ylitä 20:tä prosenttia yhteisön asiaankuuluvasta vuotuisesta kokonaiskapasiteetista.

2.1.2 Taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen

21. Jos tutkimusorganisaatioita tai -infrastruktuureja käytetään taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi, esimerkiksi vuokraamalla laitteita tai laboratorioita yrityksille, tarjoamalla palveluja yrityksille tai harjoittamalla sopimusperusteista tutkimustoimintaa, tällaisen taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen katsotaan yleensä valtiontueksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta 20 kohdan soveltamista.

22. Komissio ei kuitenkaan katso tutkimusorganisaatiota tai -infrastruktuuria tuensaajaksi, jos se toimii pelkkänä välittäjänä siirtäen julkisen rahoituksen ja tästä rahoituksesta mahdollisesti saadut edut kokonaisuudessaan lopullisille tuensaajille. Näin yleisesti ottaen on silloin, kun

a) sekä julkinen rahoitus että siitä mahdollisesti saadut edut ovat määritettävissä ja osoitettavissa ja käytössä on asianmukainen mekanismi, jonka avulla varmistetaan, että ne siirretään kokonaisuudessaan lopullisille tuensaajille esimerkiksi alennettuina hintoina; ja

⁽¹⁾ Asia C-263/86, Humbel ja Edel, tuomio 27.9.1988, Kok., s. 5365, 9–10 ja 15–18 kohta; asia C-109/92, Wirth, tuomio 7.12.1993, Kok., s. 6447, 15 kohta.

⁽²⁾ Ks. esim. asiat NN54/2006, Přerov logistics College, ja N 343/2008, Individual aid to the College of Nyíregyháza for the development of the Partium Knowledge Centre.

⁽³⁾ Ks. komission tiedonanto Euroopan unionin valtiontukisääntöjen soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottamisesta myönnettävään korvaukseen, 26–29 kohta (EUVL C 8, 11.1.2012, s. 4).

⁽⁴⁾ Työntekijöiden koulutusta ei katsota tutkimusorganisaatioiden ensisijaiseksi muuksi kuin taloudelliseksi toiminnaksi koulutustukea koskevien valtiontukisääntöjen mukaisesti.

⁽⁵⁾ T&K-palvelujen tarjontaa ja T&K-toiminnan harjoittamista yritysten puolesta ei katsota riippumattomaksi T&K-toiminnaksi.

⁽⁶⁾ Jos tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri saa sekä julkista että yksityistä rahoitusta, komissio katsoo, että tästä on kyse silloin, kun asiaankuuluvalla yksiköllä tietyn tilikaudeksi osoitettu julkinen rahoitus ylittää kyseisellä kaudella muusta kuin taloudellisesta toiminnasta aiheutuvat kustannukset.

- b) välittäjälle ei myönnetä muuta etua, koska se valitaan joko avoimella tarjouskilpailulla tai julkinen rahoitus on kaikkien niiden yhteisöjen saatavilla, jotka täyttävät tarvittavat objektiiviset edellytykset, niin että lopullisilla tuensaajilla on oikeus hankkia vastaavat palvelut miltei tahansa välittäjältä.

23. Kun 22 kohdan edellytykset täyttyvät, valtiontukisääntöjä sovelletaan lopullisten tuensaajien tasolla.

2.2 **Epäsuora valtiontuki yrityksille julkisesti rahoitettujen tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioiden ja tutkimusinfrastruktuurien kautta**

24. Kysymys siitä, saavatko yritykset perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua etua ja millä ehdoin tapauksissa, joissa on kyse tutkimusorganisaation tai -infrastruktuurin harjoittamasta sopimusperusteisesta tutkimuksesta tai tarjoamista tutkimuspalveluista, sekä tapauksissa, joissa on kyse yhteistyöstä tutkimusorganisaation tai -infrastruktuurin kanssa, on ratkaistavissa yleisten valtiontukiperiaatteiden mukaisesti. Kuten valtiontuen käsitettä koskevassa tiedonannossa todetaan, sen vuoksi saattaa olla tarpeen arvioida, voidaanko tutkimusorganisaation tai -infrastruktuurin toiminta katsoa valtion toiminnaksi⁽¹⁾.

2.2.1 *Yritysten puolesta harjoitettava tutkimustoiminta (sopimusperusteinen tutkimus tai tutkimuspalvelut)*

25. Jos tutkimusorganisaatiota tai -infrastruktuuria käytetään harjoittamaan sopimusperusteista tutkimusta tai tarjoamaan tutkimuspalveluja yritykselle, joka tavallisesti määrittää sopimusehdot, omistaa tutkimustoiminnan tulokset ja kantaa epäonnistumisen riskin, valtiontukea ei yleensä siirry yritykselle sillä edellytyksellä, että tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri saa riittävän korvauksen palveluistaan, erityisesti silloin kun jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- a) tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri tarjoaa tutkimuspalvelua tai sopimusperusteista tutkimustoimintaa markkinahintaan⁽²⁾; tai
- b) jos markkinahintaa ei ole, tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri tarjoaa tutkimuspalvelua tai sopimusperusteista tutkimustoimintaa hintaan,

— joka kuvastaa palvelun kustannuksia täysimääräisesti ja johon yleensä sisältyy marginaali, joka määritellään kyseisellä palvelualalla toimiviin yrityksiin yleensä sovellettavan marginaalin perusteella, tai

— joka on tulosta markkinaehtoisista neuvotteluista, joissa tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri palveluntarjoajan ominaisuudessaan neuvottelee saadakseen sopimushetkellä mahdollisimman suuren taloudellisen hyödyn, joka kattaa vähintään sen rajakustannukset.

26. Jos immateriaalioikeuksien omistus tai niiden käyttöoikeus säilyy tutkimusorganisaatiolla tai -infrastruktuurilla, niiden markkina-arvo voidaan vähentää palveluista maksettavasta hinnasta.

2.2.2 *Yhteistyö yritysten kanssa*

27. Hankkeen toteutuksen katsotaan olevan todellista yhteistyötä, jos vähintään kaksi riippumatonta osapuolta pyrkii yhteiseen tavoitteeseen työnjaon perusteella ja määrittelee yhdessä hankkeen laajuuden, osallistuu sen suunnitteluun ja toteuttamiseen ja jakaa sen taloudelliset, tekniset, tieteelliset ja muut riskit sekä sen tulokset. Yksi tai useampi osapuoli voi kattaa hankkeen kaikki kustannukset ja siten vapauttaa muut osapuolet sen taloudellisista riskeistä. Yhteistyöhankkeen ehdot, erityisesti sen kustannusten, riskien ja tulosten jakamisen, tulosten levittämisen ja immateriaalioikeuksien käytön ja jakamista koskevien sääntöjen osalta, on määritettävä ennen hankkeen aloittamista⁽³⁾. Sopimusperusteista tutkimusta ja tutkimuspalvelujen tarjontaa ei katsota yhteistyömuodoiksi.

⁽¹⁾ Ks. asia C-482/99, Ranska v. komissio, tuomio 16.5.2002, Kok., s. I-4397, 24 kohta.

⁽²⁾ Jos tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri tarjoaa tiettyä tutkimuspalvelua tai harjoittaa sopimusperusteista tutkimustoimintaa ensi kertaa tietyn yrityksen puolesta, kokeiluluonteisesti ja selvästi rajoitetun ajan, komissio katsoo yleensä veloitetun hinnan olevan markkinahintaa, jos tutkimuspalvelu tai sopimusperusteinen tutkimustoiminta on ainutlaatuista ja voidaan osoittaa, ettei sille ole markkinoita.

⁽³⁾ Tähän eivät sisälly tarkat sopimukset tuloksena olevien immateriaalioikeuksien markkina-arvosta ja hankkeeseen annetun panoksen arvosta.

28. Jos yritykset ja tutkimusorganisaatiot tai -infrastruktuurit toteuttavat hankkeen yhdessä, komissio katsoo, että osallistuville yrityksille ei myönnetä epäsuoraa valtiontukea kyseisten yhteisöjen kautta yhteistoimintaan sovellettavien edullisten ehtojen muodossa, jos jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- a) osallistuvat yritykset vastaavat hankkeen kaikista kustannuksista; tai
- b) yhteistyön tuloksia, jotka eivät johda immateriaalioikeuksiin, voidaan levittää laajasti ja kaikki tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien toiminnasta mahdollisesti syntyvät immateriaalioikeudet kohdennetaan kyseisille yhteisöille; tai
- c) hankkeesta mahdollisesti syntyvät immateriaalioikeudet ja niihin liittyvät käyttöoikeudet jaetaan yhteistyökumppaneiden kesken tavalla, joka vastaa niiden työmäärää, panoksia ja etuja; tai
- d) tutkimusorganisaatiot tai -infrastruktuurit saavat markkinahintaa vastaavan korvauksen niiden toiminnasta syntyvistä ja osallistuville yrityksille myönnettävistä immateriaalioikeuksista tai immateriaalioikeuksista, joihin osallistuvat yritykset saavat käyttöoikeudet. Tästä korvauksesta voidaan vähentää sen mahdollisen rahallisen ja muun osuuden absoluuttinen arvo, jonka hankkeeseen osallistuvat yritykset antavat niitä kustannuksia varten, jotka aiheutuvat immateriaalioikeuksiin johtaneesta tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien toiminnasta.

29. Edellä 28 kohdan d alakohtaa sovellettaessa komissio katsoo, että saatu korvaus vastaa markkinahintaa, jos kyseiset tutkimusorganisaatiot tai -infrastruktuurit voivat sen perusteella saada täysimääräisen taloudellisen hyödyn kyseisistä oikeuksista, erityisesti silloin kun jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- a) korvauksen määrä on vahvistettu avoimen, läpinäkyvän ja syrjimättömän, kilpailuun perustuvan myyntimenettelyn avulla; tai
- b) riippumaton asiantuntija-arvio vahvistaa, että korvausmäärä vastaa vähintään markkinahintaa; tai
- c) myyjänä toimiva tutkimusorganisaatio tai -infrastruktuuri voi osoittaa, että se neuvotteli korvauksesta markkinaehtoisesti saadakseen sopimuksen tekohetkellä mahdollisimman suuren taloudellisen hyödyn, kun otetaan huomioon sen sääntömääräiset tavoitteet;
- d) yhteistyöyrityksellä on yhteistyösopimuksen mukaan etuoikeus yhteistyötä tekevien tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien tuottamiin immateriaalioikeuksiin ja kyseiset yhteisöt käyttävät vastavuoroisia oikeuksia pyytää taloudellisesti edullisempia tarjouksia kolmansilta osapuolilta niin, että yhteistyöyrityksen tarjouksen on vastattava näitä tarjouksia.

30. Jos mikään 28 kohdassa esitetystä edellytyksistä ei täyty, tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien hankkeeseen antaman panoksen arvo katsotaan kokonaisuudessaan yhteistyöyritysten saamaksi eduksi, johon sovelletaan valtiontukisääntöjä.

2.3 Tutkimus- ja kehittämispalvelujen julkiset hankinnat

31. Julkiset ostajat voivat hankkia tutkimus- ja kehittämispalveluja yrityksiltä sekä yksinoikeudellisten kehittämismenettelyjen että esikaupallisten hankintamenettelyjen kautta ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Ks. komission tiedonanto ja siihen liittyvä komission yksiköiden valmisteluasiakirja – Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Esikaupalliset hankinnat: innovoinnin edistäminen kestävien ja korkealaatuisten julkisten palvelujen varmistamiseksi Euroopassa (KOM(2007) 799 lopullinen, 14.12.2007).

32. Jos julkinen hankinta suoritetaan avoimella tarjouskilpailulla sovellettavien direktiivien⁽¹⁾ mukaisesti, komissio katsoo yleensä, että tällaisia palveluja tarjoaville yrityksille ei myönnetä perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea⁽²⁾.

33. Kaikissa muissa tapauksissa, myös kun on kyse esikaupallisesta hankinnasta, komissio katsoo, että yrityksille ei myönnetä valtiontukea silloin, kun palveluista maksettu hinta vastaa täysimääräisesti julkisen ostajan saamien hyötyjen markkina-arvoa ja osallistuvien palveluntarjoajien ottamia riskejä, varsinkin kun kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) valintamenettely on avoin, läpinäkyvä ja syrjimätön, ja se perustuu objektiivisiin valinta- ja myöntämisperusteisiin, jotka on määritetty ennen tarjousmenettelyä;
- b) suunnitelluista sopimusjärjestelyistä, joiden puitteissa on kuvattu kaikki osapuolten oikeudet ja velvollisuudet, myös immateriaalioikeuksien osalta, ilmoitetaan kaikille kiinnostuneille tarjouksentekijöille ennen tarjousmenettelyä;
- c) hankinta ei tarkoita, että jollekin osallistuvalla palveluntarjoajalle myönnettäisiin suosituimmusasema lopullisten tuotteiden tai palvelujen tarjoamisessa julkiselle ostajalle kyseisessä jäsenvaltiossa⁽³⁾; ja

d) jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- kaikki ne tulokset, joista ei seuraa immateriaalioikeuksia, voidaan saattaa laajaan levitykseen esimerkiksi julkaisemisen tai koulutuksen kautta tai edistämällä standardointielinten työtä niin, että muut yritykset voivat toistaa ne, ja kaikki mahdolliset immateriaalioikeudet kohdennetaan täysimääräisesti julkiselle ostajalle, tai
- palveluntarjoajan, jolle tuloksista seuraavat immateriaalioikeudet kohdennetaan, on myönnettävä julkiselle ostajalle rajoittamaton pääsy kyseisiin tuloksiin maksutta ja myönnettävä niihin pääsy kolmansille osapuolille markkinaehdoin esimerkiksi ei-yksinomaisten lisenssien kautta.

34. Jos 33 kohdan edellytykset eivät täyty, jäsenvaltiot voivat tukeutua julkisen ostajan ja yrityksen välisen sopimuksen ehtojen yksittäiseen arviointiin, tämän kuitenkin vaikuttamatta yleiseen velvollisuuteen ilmoittaa T&K&I-tuesta perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

3. YHTEISET ARVIOINTIPERIAATTEET

35. Arvioidessaan, voidaanko ilmoitetun tukitoimenpiteen katsoa soveltuvan sisämarkkinoille, komissio analysoi yleensä, varmistaako toimenpidesuunnitelma, että tuen myönteinen vaikutus yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen ylittää sen kielteiset vaikutukset kauppaan ja kilpailuun.

36. Valtiontukiudistusta koskevassa tiedonannossa, joka annettiin 8. toukokuuta 2012, kehoitettiin yksilöimään ja määrittelemään yhteiset periaatteet, joita komissio soveltaa aina arvioidessaan, soveltuuko tukitoimenpide sisämarkkinoille. Tässä tarkoituksessa komissio katsoo, että tukitoimenpide on perussopimuksen mukainen, jos se täyttää kaikki seuraavat kriteerit:

- a) *vaikutus selkeästi määritellyn yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen*: valtiontukitoimenpiteen tavoitteena on oltava yhteisen edun mukainen tavoite perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan mukaisesti (4.1 jakso);

⁽¹⁾ Ks. julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta 26 päivänä helmikuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU 27 artikla (EUVL L 94, 28.3.2014, s. 65) ja vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta 26 päivänä helmikuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU 45 artikla (EUVL L 94, 28.3.2014, s. 243). Samoin jos on kyse direktiivin 2014/24/EU 28 artiklassa ja direktiivin 2014/25/EU 46 artiklassa tarkoitettua rajoitetusta menettelystä, komissio katsoo myös, ettei yrityksille myönnetä valtiontukea, ellei kiinnostuneita palveluntarjoajia estetä tekemästä tarjousta ilman perusteltua syytä.

⁽²⁾ Tämä pätee myös silloin, kun julkiset ostajat hankkivat innovatiivisia ratkaisuja, jotka ovat tulosta edeltäneestä T&K-hankinnasta, tai T&K-toimintaan liittymättömiä tuotteita ja palveluja, joiden valmiustaso edellyttää tiettyä tuotteeseen, prosessiin tai organisointiin liittyvää innovaatiotoimintaa.

⁽³⁾ Tämä ei vaikuta menettelyihin, jotka kattavat ainutlaatuisten tai erikoistuneiden tuotteiden tai palvelujen kehittämisen ja ostamisen.

- b) *tukitoimenpiteiden tarve*: valtiontukitoimenpide olisi kohdennettava tilanteeseen, jossa tuella saadaan aikaan sellainen merkittävä vaikutus, johon ei päästä markkinoiden omin toimin, esimerkiksi korjaamalla markkinoiden toimintapuute tai puuttamalla oikeudenmukaisuutta tai koheesiota koskevaan ongelmaan (4.2 jakso);
- c) *toimenpiteen tarkoituksenmukaisuus*: ehdotetun tukitoimenpiteen on oltava yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen soveltuva politiikan väline (4.3 jakso);
- d) *kannustava vaikutus*: tuen on muutettava yrityksen toimintatapaa niin, että se harjoittaa sellaista ylimääräistä toimintaa, jota se ei harjoittaisi ilman tukea tai harjoittaisi rajoitetusti tai eri tavalla taikka eri paikassa (4.4 jakso);
- e) *tuen oikeasuhteisuus (tuen rajaaminen välttämättömään)*: tuen määrä ja intensiteetti on rajattava vähimmäismäärään, joka tarvitaan kyseisen yrityksen tekemien investointien tai harjoittamien toimintojen lisäämiseksi (4.5 jakso);
- f) *kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvien kohtuuttomien kielteisten vaikutusten välttäminen*: tuen kielteisten vaikutusten on oltava riittävän rajoitettuja niin, että toimenpiteen kokonaisvaikutus on myönteinen (4.6 jakso);
- g) *tuen läpinäkyvyys*: jäsenvaltioilla, komissiolla, talouden toimijoilla ja kansalaisilla on oltava mahdollisuus saada helposti käyttöönsä kaikki tarvittavat säädökset ja muut tuen myöntämistä koskevat tarpeelliset tiedot (4.7 jakso).

37. Eräiden tukiohjelmamuotojen kokonaisvaikutuksen selvittämiseksi voidaan edellyttää 5 jakson mukaista jälkiarviointia. Komissio voi tällaisissa tapauksissa rajoittaa ohjelmien kestoa (yleensä enintään neljään vuoteen) niin, että ohjelman voimassaolon jatkamisesta voidaan ilmoittaa myöhemmin.

38. Jos valtiontukitoimenpide tai sen ehdot (mukaan lukien rahoitusmenetelmä, kun se kuuluu erottamattomasti tukitoimenpiteeseen) rikkovat erottamattomasti unionin lainsäädäntöä, tukea ei voida pitää sisämarkkinoille soveltuvana ⁽¹⁾.

39. Arvioidessaan yksittäisen tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille komissio ottaa huomioon mahdollisen menetelyn, joka koskee perussopimuksen 101 tai 102 artiklan rikkomista ja joka saattaa koskea tuensaajaa ja joka voi olla merkityksellinen perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan mukaisen arvioinnin kannalta ⁽²⁾.

4. T&K&I-TUEN SOVELTUVUUDEN ARVIOINTI

40. T&K&I-toiminnan valtiontuen voidaan katsoa soveltuvan sisämarkkinoille perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla, jos se johtaa 3 jaksossa esitettyjen yhteisten arviointiperiaatteiden perusteella T&K&I-toiminnan lisääntymiseen muuttamatta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

41. Komissio selvittää tässä jaksossa, kuinka se soveltaa näitä yhteisiä arviointiperiaatteita ja vahvistaa tarvittaessa erityiset edellytykset tukiohjelmille ja lisäedellytykset yksittäiselle tuelle, jos näihin tukimuotoihin sovelletaan ilmoitusvelvollisuutta ⁽³⁾.

4.1 Vaikutus selkeästi määritellyn yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen

4.1.1 Yleiset edellytykset

42. T&K&I-tuen yleisenä tavoitteena on T&K&I-toiminnan edistäminen unionissa. Näin ollen T&K&I-tuen olisi vaikutettava Eurooppa 2020 -strategian toteuttamiseen älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun saavuttamiseksi.

43. Jäsenvaltioiden, jotka suunnittelevat valtiontuen myöntämistä T&K&I-toimintaan, on määriteltävä tarkasti tavoite ja selvitettävä erityisesti, kuinka toimenpiteellä on tarkoitus edistää T&K&I-toimintaa. Euroopan rakenne- ja investointirahastojen osarahoittamien toimenpiteiden tapauksessa jäsenvaltiot voivat käyttää asianomaisissa toimenpideohjelmissa esitettyjä perusteluita.

⁽¹⁾ Ks. esim. asia C-156/98, Saksa v. komissio, tuomio 19.9.2000, Kok., s. I-6857, 78 kohta, ja asia C-333/07, Régie Networks v. Rhone Alpes Bourgogne, tuomio 22.12.2008, Kok., s. I-10807, 94–116 kohta.

⁽²⁾ Ks. asia C-225/91, Matra v. komissio, tuomio 15.6.1993, Kok., s. I-3203, 42 kohta.

⁽³⁾ Ryhmäpoikkeusasetuksessa vahvistettuja soveltuvuusedellytyksiä sovelletaan kaikkiin muihin yksittäisiin tukiin, myös silloin, kun tuki myönnetään ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan tukiohjelman perusteella.

44. Sellaisten tukiohjelmien osalta, joihin sovelletaan ilmoitusvelvollisuutta (ilmoitusta edellyttävät tukiohjelmat), komissio suhtautuu myönteisesti tukitoimenpiteisiin, jotka ovat olennainen osa kattavaa T&K&I-toimintaa edistävää ohjelmaa tai toimenpidesuunnitelmaa tai älykkään erikoistumisen strategioita ja joiden liitteenä on aikaisemmin toteutetuista tukitoimenpiteistä laaditut tarkat arvioinnit, jotka osoittavat niiden vaikuttavuuden.

45. Kun valtiontukea myönnetään myös unionin joko suoraan tai välillisesti (toisin sanoen komissio, sen toimeenpanovirasto, perussopimuksen 185 ja 187 artiklan perusteella perustettu yhteisyritys tai muu sellainen täytäntöönpanoelin, joka ei ole suoraan tai välillisesti jäsenvaltioiden määräysvallassa) rahoittamiin hankkeisiin tai toimintoihin, komissio katsoo, että vaikutus selkeästi määritellyn yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen on osoitettu.

4.1.2 Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset

46. Sen osoittamiseksi, että ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluva yksittäinen tuki (ilmoitusta edellyttävä yksittäinen tuki) lisää T&K&I-toimintaa, jäsenvaltiot voivat käyttää seuraavia indikaattoreita yhdessä muiden määrää tai laatua koskevien merkityksellisten seikkojen kanssa:

- a) *hankkeen koon kasvattaminen*: hankkeen kokonaiskustannusten lisääminen (ilman, että tuensaajan kustannukset alenevat, verrattuna tilanteeseen, jossa tukea ei myönnetä); T&K&I-toimintaan osoitettavan henkilömäärän lisääminen;
- b) *hankkeen soveltamisalan laajentaminen*: hankkeesta odotettujen tulosten lukumäärän lisääminen; kunnianhimoisempi hanke, josta on osoituksena osallistujien suurempi määrä, tieteellisen tai teknisen läpimurron suurempi todennäköisyys tai suurempi epäonnistumisriski (liittyy erityisesti hankkeen pitkään kestoon ja tulosten epävarmuuteen);
- c) *hankkeen nopeuttaminen*: hankkeen loppuun saattaminen vaatii vähemmän aikaa verrattuna saman hankkeen toteuttamisaikaan ilman tukea;
- d) *käytetyn kokonaissumman lisääminen*: tuensaajan T&K&I-toiminnan kokonaismenojen lisääminen absoluuttisesti tarkasteltuna tai osuutena liikevaihdosta; hankkeen talousarvion muuttaminen (supistamatta vastaavasti muiden hankkeiden talousarviota).

47. Voidakseen päätellä, että tuki lisää T&K&I-toimintaa unionissa, komissio tarkastelee yrityksen toteuttaman T&K&I-toiminnan nettolisäyksen lisäksi myös tuen vaikutusta T&K&I-menojen kokonaislisäykseen kyseisellä toimialalla samoin kuin unionin tilanteen paranemiseen T&K&I:n osalta kansainvälisesti. Komissio suhtautuu tukitoimenpiteisiin myönteisesti, jos niiden vaikutuksesta yhteisen edun edistämiseen aiotaan tehdä julkisesti saatavilla oleva jälkiarviointi.

4.2 Valtion toteuttamien toimien tarve

4.2.1 Yleiset edellytykset

48. Kuten 3 jaksossa todetaan, valtiontukea voidaan perustellusti myöntää T&K&I-toiminnan lisäämiseen unionissa silloin, kun markkinoilla ei muuten pystytä saavuttamaan tehokasta lopputulosta. Jotta voidaan arvioida, onko valtiontuki tehokasta yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi, on ensin yksilöitävä ratkaistavana oleva ongelma. Valtiontuki olisi kohdennettava tilanteisiin, joissa sillä saadaan aikaan sellainen merkittävä vaikutus, johon ei päästä markkinoiden omin toimin. Jäsenvaltioiden olisi selitettävä, miten tukitoimenpiteellä voidaan tehokkaasti vaikuttaa markkinoiden toimintapuutteeseen, joka liittyy yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen ilman tukea.

49. T&K&I-toiminta toteutetaan yleensä tuotekehitysketjun alkupäässä erilaisina toimintoina, joissa hyödynnetään saatavilla olevia valmiuksia uusien tai parannettujen tuotteiden, palvelujen ja prosessien kehittämiseksi kyseisillä tuotemarkkinoilla tai aivan uusilla tuotemarkkinoilla. Tämä edistää talouskasvua, lisää alueellista ja sosiaalista koheesiota tai parantaa yleistä kuluttajien etua. Markkinoiden toimintapuutteet voivat kuitenkin estää markkinoita pääsemästä optimaaliseen tuotokseen käytettävissä olevin T&K&I-valmiuksin ja mahdollisesti aiheuttaa tehottomuutta seuraavista syistä:

- **myönteiset ulkoisvaikutukset / osaamisen leviäminen:** T&K&I-toiminta tuottaa usein yhteiskunnalle hyötyä myönteisten vaikutusten, esimerkiksi osaamisen leviämisen muodossa tai siten, että muut talouden toimijat saavat parempia tilaisuuksia kehittää täydentäviä tuotteita ja palveluja. Markkinavoimien varaan jätettynä monilla hankkeilla voi kuitenkin olla yksityisen sektorin kannalta liian alhainen tuottoaste, vaikka ne olisivat hyödyllisiä yhteiskunnan kannalta. Näin on siksi, että voittoa tavoittelevat yritykset eivät voi riittävästi saada käyttöönsä toimistaan syntyvää hyötyä tehdessään päätöstä siitä, kuinka paljon niiden olisi panostettava T&K&I-toimintaan. Sen vuoksi valtiontuki voi edistää sellaisten hankkeiden toteuttamista, joista on yleisesti ottaen yhteiskunnallista tai taloudellista hyötyä ja joita yritykset eivät muuten toteuttaisi.

Kaikki T&K&I-toiminnan hyödyt eivät kuitenkaan ole ulkoisvaikutuksia eikä ulkoisvaikutusten olemassaolo tarkoita automaattisesti sitä, että valtiontuki soveltuu sisämarkkinoille. Kuluttajat ovat yleensä halukkaita maksamaan uusien tuotteiden ja palvelujen suorasta hyödystä, kun taas yritykset voivat saada käyttöönsä investoinneistaan syntyvät hyödyt muiden olemassa olevien keinojen, kuten immateriaalioikeuksien, avulla. Eräissä tapauksissa nämä keinot ovat kuitenkin epätäydellisiä ja jättävät markkinoille toimintapuutteen, joka voidaan ratkaista valtiontuella. Esimerkiksi perustutkimuksen osalta väitetään monesti, että voi olla vaikeaa estää muita saamasta käyttöönsä eräiden toimintojen tuloksia, minkä vuoksi toiminnot olisivat yleisen edun mukaisia. Toisaalta tuotantoon liittyvä yksityiskohtaisempi tieto voi olla usein hyvin suojattua, esimerkiksi patentein, jolloin keksijä saa keksinnöstään paremman tuoton;

- **puutteellinen tai epäsymmetrinen informaatio:** T&K&I-toimintaan liittyy hyvin paljon epävarmuustekijöitä. Tietyissä tapauksissa epätäydellisen tai epäsymmetrisen informaation vuoksi yksityiset sijoittajat voivat olla haluttomia rahoittamaan hyödyllisiä hankkeita ja korkeasti koulutettu henkilöstö voi olla tietämätön innovatiivisten yritysten tarjoamista työllistymismahdollisuuksista. Henkilöstö- ja rahoitusresurssien kohdentamisessa voi tämän vuoksi olla puutteita ja yhteiskuntaa tai taloutta mahdollisesti hyödyttävät hankkeet voivat jäädä toteuttamatta.

Eräissä tapauksissa epätäydellinen tai epäsymmetrinen informaatio voi myös haitata rahoituksensaantia. Epätäydellinen informaatio ja riskin olemassaolo eivät automaattisesti ole perusteita valtiontuelle. Se, että sellaisia hankkeita, joissa investoinnista yksityisesti saatava hyöty on alhaisempi, ei rahoiteta, voi hyvinkin olla merkki markkinoiden tehokkuudesta. Riski on kuitenkin osa jokaista liiketoimintaa eikä sellaisenaan ole markkinoiden toimintapuute. Epäsymmetrisen informaation yhteydessä riski voi pahentaa rahoitusongelmia;

- **koordinointiin ja verkostoitumiseen liittyvät ongelmat:** yritysten kyky koordinoida toimintaansa toistensa kanssa tai toimia yhteistyössä T&K&I-toiminnan harjoittamiseksi saattaa heiketä useista syistä, kuten vaikeudet koordinoida, jos yhteistyökumppaneita on paljon ja eräillä niistä on erilaiset intressit, ongelmat sopimusten laatimisessa ja vaikeudet yhteistyön koordinoinnissa esimerkiksi arkaluonteisten tietojen jakamisen vuoksi.

4.2.2 Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset

50. Vaikka eräät markkinoiden toimintapuutteet voivat vaikeuttaa T&K&I-toimintaa unionissa, ne eivät vaikuta kaikkiin yrityksiin ja toimialoihin samassa määrin. Sen vuoksi jäsenvaltioiden olisi ilmoitusta edellyttävän yksittäisen tuen osalta toimitettava riittävät tiedot siitä, puututaanko tuella yleiseen T&K&I-toimintaan koskevaan markkinoiden toimintapuutteeseen unionissa vai tiettyyn markkinoiden toimintapuutteeseen, joka koskee esimerkiksi tiettyä toimialaa tai liiketoiminnan osa-aluetta.

51. Komissio ottaa huomioon seuraavat tekijät riippuen siitä, millainen markkinoiden toimintapuute on kyseessä:

- **tietämyksen levittämiseen liittyvät kysymykset:** suunniteltu tiedon levittämisen taso; tiedon tuottaman uuden osaamisen erityispiirteet; saatavilla oleva immateriaalioikeuksien suoja; täydentävyys muiden tuotteiden ja palvelujen suhteen;
- **puutteellinen tai epäsymmetrinen informaatio:** T&K&I-toimintaan liittyvän riskin taso ja tutkimuksen vaativuus; ulkoisen rahoituksen tarve; ulkoisen rahoituksen saantiin vaikuttavat tuensaajan ominaispiirteet;

- **puutteellinen koordinointi:** yhteistyötä tekevien yritysten lukumäärä; yhteistyön intensiteetti; yhteistyökumppanien erilaiset intressit; sopimusten laatimiseen liittyvät ongelmat; ongelmat yhteistyön koordinoinnissa.

52. Väitettyä markkinoiden toimintapuutetta analysoidessaan komissio ottaa erityisesti huomioon saatavilla olevat alakohtaiset vertailut ja muut tutkimukset, jotka kyseisen jäsenvaltion olisi toimitettava.

53. Kun jäsenvaltiot ilmoittavat klustereille tarkoitetusta investointi- tai toimintatuesta, niiden on toimitettava tietoja innovaatioklusterin suunnitellusta tai odotetusta erikoisalasta, olemassa olevasta alueellisesta potentiaalista ja samaa tarkoitusta varten perustettujen ja unionissa toimivien klustereiden olemassaolosta.

54. Kun valtiontukea myönnetään myös unionin joko suoraan tai välillisesti (toisin sanoen komissio, sen toimeenpanovirasto, perussopimuksen 185 ja 187 artiklan perusteella perustettu yhteisyritys tai muu sellainen täytäntöönpanoelin, joka ei ole suoraan tai välillisesti jäsenvaltioiden määräysvallassa) rahoittamiin hankkeisiin tai toimintoihin, komissio katsoo, että tukitoimenpiteiden tarve on osoitettu.

55. Toisaalta kun valtiontukea myönnetään hankkeisiin tai toimintoihin, jotka tekniseltä sisällöltään, riskitasoltaan ja kooltaan ovat samantapaisia kuin ne hankkeet, joita jo toteutetaan unionissa markkinaehdoin, komissio katsoo periaatteessa, että kyse ei ole markkinoiden toimintapuutteesta ja vaatii lisänäyttöä ja -perusteluja tukitoimenpiteiden tarpeelle.

4.3 Tukitoimenpiteen tarkoituksenmukaisuus

4.3.1 Tarkoituksenmukaisuus verrattuna vaihtoehtoihin politiikkavälineisiin

56. Valtiontuki ei ole ainoa jäsenvaltioiden käytettävissä oleva väline, jolla voidaan edistää T&K&I-toimintaa. On tärkeää pitää mielessä, että on olemassa muita paremmin soveltuvia välineitä, kuten kysyntäpuolen toimenpiteet, joihin liittyy sääntelyä, julkisia hankintoja tai standardointia, sekä julkisen tutkimuksen ja koulutuksen rahoituksen lisääminen ja yleiset verotoimenpiteet. Toimintavälineen tarkoituksenmukaisuus tietyssä tilanteessa on yleensä sidoksissa ratkaistavan ongelman luonteeseen. Esimerkiksi markkinoillepääsyn esteiden madaltaminen voi olla valtiontukea sopivampi väline poistamaan uuden tulokkaan vaikeuksia saada käyttöönsä T&K&I-toiminnan tuloksia. Koulutusinvestointien lisääminen voi olla valtiontukea parempi tapa ratkaista ongelma, joka liittyy pätevän henkilöstön riittämättömyyteen.

57. T&K&I-toimintaan myönnettävä tuki voidaan hyväksyä poikkeuksena valtiontukia koskevasta yleisestä kielosta, jos se on tarpeen yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tältä osin on tärkeää määrittää, missä määrin T&K&I-toimintaan myönnettävää valtiontukea voidaan pitää tarkoituksenmukaisena välineenä pyrittäessä lisäämään kyseistä toimintaa. Samat tulokset voitaisiin kenties saavuttaa muilla välineillä, jotka vääristävät kilpailua vähemmän.

58. Kun komissio arvioi tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille, se ottaa huomioon erityisesti ehdotettua toimenpidettä koskevan vaikutusten arvioinnin, jonka jäsenvaltio on tehnyt. Tarkoituksenmukaisena välineenä pidetään toimenpiteitä, joiden osalta jäsenvaltiot ovat harkinneet muitakin toimintamalleja ja joiden osalta valtiontuen kaltaisen valikoivan välineen edut on määritetty ja tiedot on toimitettu komissiolle.

59. Kun valtiontukea myönnetään myös unionin joko suoraan tai välillisesti (toisin sanoen komissio, sen toimeenpanovirasto, perussopimuksen 185 ja 187 artiklan perusteella perustettu yhteisyritys tai muu sellainen täytäntöönpanoelin, joka ei ole suoraan tai välillisesti jäsenvaltioiden määräysvallassa) rahoittamiin hankkeisiin tai toimintoihin, komissio katsoo, että tukitoimenpiteiden tarkoituksenmukaisuus on osoitettu.

4.3.2 Tarkoituksenmukaisuus verrattuna muihin tukivälineisiin

60. T&K&I-tukea voidaan myöntää eri muodoissa. Jäsenvaltioiden olisi tämän vuoksi varmistettava, että tuki myönnetään muodossa, josta todennäköisesti aiheutuu vähiten kaupan ja kilpailun vääristymiä. Jos tuki myönnetään muodossa, joka tarjoaa suoran rahallisen edun (kuten suorat avustukset, vapautukset veroista tai muista pakollisista maksuista tai niiden alennukset tai maa-alueiden, tuotteiden tai palvelujen tarjoaminen edulliseen hintaan), jäsenvaltion on sisällytettävä ilmoitukseensa muita vaihtoehtoja koskeva analyysi ja selitettävä, miksi tai miten muut kilpailua tai kauppaa mahdollisesti vähemmän vääristävät tukimuodot, kuten takaisinmaksettavat ennakot tai velka- tai pääomainstrumentteihin perustuvat tukimuodot (kuten valtion takaukset tai edullisin ehdoin toteutettu omistussuuden hankinta tai muunlainen velan tai pääoman tarjoaminen), eivät ole yhtä tarkoituksenmukaisia.

61. Tukimuoto olisi valittava ottaen huomioon markkinoiden toimintapuutteet, jotka sillä pyritään poistamaan. Jos markkinoiden toimintapuutteessa on kysymys ulkoisen velkarahoituksen saantiin liittyvästä ongelmasta, joka johtuu epäsymmetrisestä informaatiosta, jäsenvaltioiden olisi yleensä myönnettävä tuki likviditeettitukena, kuten lainana tai takauksena, avustuksen sijaan. Jos on tarpeen tarjota yritykselle myös tietynasteista riskinjakoa, takaisinmaksettava ennako on yleensä suositeltava tukimuoto. Jos tuki myönnetään muussa muodossa kuin likviditeettitukena tai takaisinmaksettavana ennakkona markkinoita lähellä oleviin toimintoihin, jäsenvaltioiden on perusteltava valitun tukimuodon tarkoituksenmukaisuus kyseessä olevan markkinoiden toimintapuutteen poistamisessa. Niiden tukiohjelmien osalta, joilla pannaan täytäntöön toimintaohjelmien tavoitteet ja prioriteetit, tarkoituksenmukaiseksi välineeksi katsotaan kyseisissä toimintaohjelmissa valittu rahoitusväline.

4.4 Kannustava vaikutus

4.4.1 Yleiset edellytykset

62. T&K&I-tuen katsotaan soveltuvan sisämarkkinoille vain, jos sillä on kannustava vaikutus. Kannustavasta vaikutuksesta on kyse silloin, kun tuki muuttaa yrityksen toimintatapaa niin, että se harjoittaa sellaisia ylimääräisiä toimintoja, joita se ei harjoittaisi ilman tukea tai harjoittaisi rajoitetusti tai eri tavalla. Tuella ei kuitenkaan saa kattaa yritykselle toiminnasta joka tapauksessa aiheutuvia kustannuksia, eikä sillä saa korvata taloudelliseen toimintaan liittyvää tavanomaista liiketoimintariskiä⁽¹⁾.

63. Komissio katsoo, että tuella ei ole kannustavaa vaikutusta tuensaajaan niissä tapauksissa, joissa kyseessä olevaan T&K&I-toimintaan liittyvät työt⁽²⁾ on aloitettu jo ennen kuin tuensaaja on jättänyt tukihakemuksen kansallisille viranomaisille⁽³⁾. Jos työt aloitetaan ennen kuin tuensaaja on jättänyt tukihakemuksen kansallisille viranomaisille, hanke ei ole tukikelpoinen.

64. Tukihakemuksessa on ilmoitettava vähintään hakijan nimi ja koko, hankkeen kuvaus, mukaan lukien sen sijaintipaikka sekä aloitus- ja lopetusajankohdat, hankkeen toteuttamiseksi tarvittavan julkisen tuen määrä ja luettelo tukikelpoisista kustannuksista.

65. Siinä määrin kuin verotoimenpiteet ovat valtiontukea, komissio voi jäsenvaltioiden antamien arviointiselvitysten⁽⁴⁾ perusteella katsoa, että verotoimenpiteillä on kannustava vaikutus, jos se lisää yritysten T&K&I-menoja.

4.4.2 Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset

66. Ilmoitusta edellyttävän yksittäisen tuen osalta jäsenvaltioiden on osoitettava komissiolle, että tuella on kannustava vaikutus, ja toimitettava selkeä osoitus siitä, tuella on myönteinen vaikutus yrityksen päätökseen harjoittaa T&K&I-toimintaa, mitä se ei harjoittaisi ilman tukea. Jotta komissio voi toteuttaa kattavan arvioinnin kyseisestä tukitoimenpiteestä, jäsenvaltion on mahdollisuuksien mukaan toimitettava tuettavaa hanketta koskevien tietojen lisäksi kattava selvitys siitä, mitä tapahtuisi tai mitä voisi kohtuullisesti odottaa tapahtuvan ilman tukea. Toisin sanoen on esitettävä vaihtoehtoinen skenaario. Se voi muodostua tilanteesta, jossa vaihtoehtoista hanketta ei toteutettaisi, tai selvästi määritellystä ja riittävästi ennustettavissa olevasta vaihtoehtoista hankkeesta, jonka tuensaaja ottaa huomioon sisäisessä päätöksenteossaan. Se voi myös liittyä sellaiseen vaihtoehtoiseen hankkeeseen, joka toteutetaan kokonaan tai osittain unionin ulkopuolella.

67. Komissio ottaa analyysissään huomioon seuraavat tekijät:

- **tavoitellun muutoksen määrittely:** toiminnan muutos, joka valtiontuella odotetaan saavutettavan, toisin sanoen uuden hankkeen käynnistäminen tai hankkeen koon ja soveltamisalan laajentaminen tai toteutuksen nopeuttaminen, on määriteltävä tarkasti;

⁽¹⁾ Yhdistetyt asiat C-630/11 P–C-633/11 P, HGA ym. v. komissio, tuomio 13.6.2013 (ei vielä julkaistu).

⁽²⁾ Jos tukihakemus koskee T&K-hanketta, tämä ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että potentiaalinen tuensaaja on jo tehnyt toteutettavuustutkimuksia, jotka eivät kuulu valtiontukihakemuksen piiriin.

⁽³⁾ Jos tukea myönnetään sellaisiin hankkeisiin tai toimintoihin, jotka toteutetaan peräkkäisissä vaiheissa ja joihin saatetaan soveltaa erillisiä tuen myöntämismenettelyjä, töitä ei saa aloittaa ennen ensimmäisen tukihakemuksen jättämistä. Jos tuki myönnetään automaattisesti sovellettavan verotukijärjestelmän perusteella, kyseinen järjestelmä olisi hyväksyttävä ja sen olisi tultava voimaan ennen tuetun hankkeen tai toiminnan toteutukseen liittyvien töiden aloittamista.

⁽⁴⁾ Vaikka tämä ei ehkä ole mahdollista etukäteen hiljattain käyttöönotetun toimenpiteen osalta, jäsenvaltioiden odotetaan toimittavan arviointiselvityksiä omien verotukijärjestelmiensä kannustavista vaikutuksista (niin että jälkiarviointeja varten suunniteltujen tai aiottujen menetelmien olisi yleensä oltava osa näiden toimenpiteiden suunnittelua). Jos arviointiselvityksiä ei ole, verotukijärjestelmällä voidaan katsoa olevan kannustava vaikutus vain asteittaisiin toimenpiteisiin.

- **kontrafaktuaalinen analyysi:** käyttäytymisen muuttuminen on todennettava vertailulla, jolla selvitetään, mikä odotettu tulos olisi ja kuinka paljon aiottua toimintaa harjoitettaisiin tuettuna tai ilman tukea. Kyseisten kahden skenaarion ero osoittaa tukitoimenpiteen kannustavan vaikutuksen;
- **kannattavuustaso:** jos hankkeen toteuttaminen ei olisi yritykselle kannattavaa ilman tukea, mutta se tuottaisi yhteiskunnalle huomattavaa hyötyä, tuella on todennäköisesti kannustava vaikutus;
- **investoinnin suuruus ja kassavirtojen aikajana:** suuret alkuinvestoinnit, vähäiset käytettävissä olevat kassavirrat ja kassavirtojen pääosan ajoittuminen kaukaiseen tulevaisuuteen tai niiden toteutumiseen liittyvä suuri epävarmuus ovat myönteisiä tekijöitä arvioitaessa kannustavaa vaikutusta;
- **riskitaso:** riskin arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti investoinnin peruuttamattomuus, kaupallisen epäonnistumisen todennäköisyys sekä seuraavat riskit: hankkeen tuottavuuden jääminen odotettua alhaisemmaksi, hankkeen tuottama haitta muille tuensaajan toiminnoille sekä yrityksen elinkelpoisuuden heikentyminen hankekustannusten vuoksi.

68. Jäsenvaltioita kehoitetaan erityisesti käyttämään yritysten hallintoelinten asiakirjoja, riskiarviointeja, tilinpäätöksiä, sisäisiä liiketoimintasuunnitelmia, asiantuntijalausuntoja ja muita arvioitavaan hankkeeseen liittyviä selvityksiä. Asiakirjat, jotka sisältävät tietoja kysyntä-, kustannus- ja talousennusteista, ja asiakirjat, jotka toimitetaan investointikomitealle ja joissa kuvaillaan yksityiskohtaisesti erilaisia investointiskenaarioita, tai asiakirjat, jotka on tarkoitettu rahoituslaitoksille, voivat auttaa jäsenvaltioita osoittamaan hankkeen kannustavan vaikutuksen.

69. Varmistaakseen, että kannustava vaikutus perustuu objektiivisiin seikkoihin, komissio voi arvioinnissaan verrata yrityskohtaisia tietoja tuensaajan toimialaa koskeviin tietoihin. Jäsenvaltioiden olisi mahdollisuuksien mukaan toimitettava toimialakohtaisia tietoja, jotka osoittavat, että tuensaajan kontrafaktuaalinen skenaario, sen edellytetty kannattavuustaso ja sen odotetut kassavirrat ovat kohtuulliset.

70. Tässä yhteydessä kannattavuustaso voidaan arvioida käyttämällä menetelmiä, joita tuensaajayritys todistetusti käyttää tai jotka ovat yleisesti käytössä kyseisellä toimialalla ja joita voivat olla menetelmät, joiden avulla arvioidaan hankkeen nettonykyarvo⁽¹⁾, sisäinen tuotto prosentti⁽²⁾ tai sijoitetun pääoman keskimääräinen tuotto.

71. Jos tuki ei muuta tuensaajan toimintaa lisäämällä T&K&I-toimintaa, sillä ei ole myönteisiä vaikutuksia T&K&I-toiminnan edistämiseen unionissa. Tämän vuoksi tuen ei katsota soveltuvan sisämarkkinoille tapauksissa, joissa näyttää siltä, että samoja toimintoja harjoitettaisiin alueella jopa ilman tuen myöntämistä.

4.5 Tuen oikeasuhteisuus

4.5.1 Yleiset edellytykset

72. Jotta T&K&I-tuki voidaan katsoa oikeasuhteiseksi, sen määrä on rajattava vähimmäismäärään, joka tarvitaan toiminnan harjoittamiseen.

⁽¹⁾ Hankkeen nettonykyarvo on investoinnin elinaikana kertyvien positiivisten ja negatiivisten kassavirtojen erotus diskontattuna niiden käypään arvoon (käyttäen pääomakustannuksia).

⁽²⁾ Sisäinen tuotto prosentti ei perustu tietyn vuoden kirjanpidollisiin tuloihin, vaan siinä otetaan huomioon tulevat kassavirrat, jotka investoija odottaa saavansa investoinnin elinaikana. Se määritetään diskonttokorkona, jota käytettäessä kassavirtojen nettonykyarvo on nolla.

4.5.1.1 Tuen enimmäisintensiteetit

73. Jotta varmistetaan, että tukitaso on oikeasuhteinen niihin markkinoiden toimintapuutteisiin nähden, jotka sillä aiotaan poistaa, tuki on määritettävä suhteessa ennalta määritettyihin tukikelpoisiin kustannuksiin ja rajattava tiettyyn osuuteen kyseisistä tukikelpoista kustannuksista ('tuki-intensiteetti'). Tuki-intensiteetti on vahvistettava kunkin tuensaajan osalta, myös yhteistyöhankkeissa.

74. Ennustettavuuden ja tasapuolisten toimintaedellytysten varmistamiseksi komissio soveltaa T&K&I-tukeen tuen enimmäisintensiteettejä, jotka määritetään seuraavien kriteerien perusteella: i) tuen läheisyys markkinoiden kannalta, minkä pohjalta määritellään sen odotetut negatiiviset vaikutukset ja sen tarve ottaen huomioon tuetuista toiminnoista mahdollisesti saatavat suuremmat tulot, ii) tuensaajan koko, jota käytetään yleensä pienempien yritysten riskialttiiden hankkeiden rahoittamiseen liittyvien erityisvaikeuksien indikaattorina; ja iii) markkinoiden toimintapuutteen akuuttisuus, kuten odotetut ulkoisvaikutukset tiedon levittämisen muodossa. Kehitystyöhön ja innovointiin liittyvään toimintaan myönnettävän tuen intensiteettien olisi sen vuoksi yleensä oltava alhaisemmat kuin tutkimustoimintaan myönnettävän tuen.

75. Kunkin näiden puitteiden piiriin kuuluvan tukitoimenpiteen tukikelpoiset kustannukset on määritetty liitteessä I. Jos T&K-hankkeeseen kuuluu erilaisia tehtäviä, kunkin tukikelpoisen tehtävän on kuuluttava joko perustutkimuksen, teollisen tutkimuksen tai kokeellisen kehittämisen piiriin⁽¹⁾. Toimintaa luokitelllessaan komissio nojautuu omaan käytäntönsä ja OECD:n Frascati-käsikirjassa⁽²⁾ annettuihin esimerkkeihin ja selityksiin.

76. Kaikkiin tukikelpoisiin T&K&I-toimenpiteisiin yleensä sovellettavat tuen enimmäisintensiteetit on vahvistettu liitteessä II⁽³⁾.

77. Jos tutkimusorganisaatioiden ja yritysten yhteistyössä toteuttamaan hankkeeseen myönnetään valtiontukea, tuen yhteismäärä, joka muodostuu suorasta valtion avusta ja tutkimusorganisaatioiden samaan hankkeeseen myöntämästä, tueksi katsotusta rahoituksesta, ei saa ylittää kuhunkin tuensaajayritykseen sovellettavia tuki-intensiteettejä.

4.5.1.2 Takaisinmaksettavat ennakot

78. Jos jäsenvaltio myöntää takaisinmaksettavan ennakon, joka katsotaan perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi, sovelletaan tässä jaksossa vahvistettuja sääntöjä.

79. Jos jäsenvaltio voi osoittaa riittäviin ja todennettavissa oleviin tietoihin perustuvien pätevien menetelmin, että se voi laskea takaisinmaksettavan ennakon bruttoavustusekvivalentin, se voi ilmoittaa sekä tukiohjelman että mainitut menetelmät komissiolle. Jos komissio hyväksyy käytetyt menetelmät ja katsoo tukiohjelman soveltuvan sisämarkkinoille, tuki voidaan myöntää takaisinmaksettavaan enakkoon sisältyvän bruttoavustusekvivalentin pohjalta, kunhan liitteessä II mainitut enimmäistuki-intensiteetit eivät ylitä.

80. Muissa tapauksissa takaisinmaksettava ennakko ilmoitetaan prosentteina tukikelpoista kustannuksista. Se voi ylittää sovellettavat enimmäistuki-intensiteetit 10 prosenttiyksiköllä, kunhan seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) toimenpiteessä on määrättävä, että jos hanke onnistuu, ennakosta maksettava korko on vähintään viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamista koskevassa komission tiedonannossa⁽⁴⁾ määrätty diskonttokorko;

⁽¹⁾ Tällaisen luokittelun ei välttämättä tarvitse noudattaa kronologista järjestystä siten, että siirryttäisiin vaiheittain perustutkimuksesta markkinoita lähempänä olevaan toimintaan. Komissio voi sen vuoksi myös luokitella hankkeen myöhemmässä vaiheessa toteutettavan tehtävän teolliseksi tutkimukseksi, vaikka se toteaisi, että varhaisemmassa vaiheessa toteutettu toiminta olisi kokeellista kehittämistä tai että se ei olisi lainkaan tutkimustoimintaa.

⁽²⁾ The Measurement of Scientific and Technological Activities, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development, Frascati Manual, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD), 2002, sellaisena kuin se on muutettuna tai korvattuna. Käytännön syistä ja ellei osoiteta, että yksittäisissä tapauksissa olisi käytettävä eri jaottelua, eri T&K-luokkien voidaan katsoa vastaavan teknologian valmiustasoja 1 (perustutkimus), 2–4 (teollinen tutkimus) ja 5–8 (kokeellinen kehittäminen) – ks. komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle "Kehitystä vauhdittavaa keskeistä teknologiaa koskeva eurooppalainen strategia – silta kasvun ja työllisyyden edistämiseen" (COM(2012) 341 final, 26.6.2012).

⁽³⁾ Sanotun kuitenkin rajoittamatta tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävään tukeen sovellettavien erityissännösten soveltamista maatalous- ja kalatalousalalla, kuten ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetään.

⁽⁴⁾ Komission tiedonanto viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta (EUVL C 14, 19.1.2008, s. 6).

- b) silloin, kun hankkeen tulokset ovat onnistuneeksi määriteltyä tutkimustoimintaa paremmat, jäsenvaltion pitäisi edellyttää maksuja, jotka ylittävät ennakon takaisinmaksun, mukaan luettuna sovellettavan diskonttokoron mukainen korko;
- c) jos hanke epäonnistuu, ennakkoa ei tarvitse maksaa kokonaan takaisin. Jos hanke onnistuu osittain, takaisinmaksun olisi oltava oikeassa suhteessa saavutettuun onnistumiseen.

81. Jotta komissio voisi arvioida tukitoimenpiteen, toimenpiteeseen on sisällyttävä yksityiskohtaiset määräykset takaisinmaksusta hankkeen onnistuessa ja selvä määritelmä siitä, mikä katsotaan onnistuneeksi tutkimustoiminnaksi kohtuullisen ja varovaisen arvion perusteella.

4.5.1.3 Verotoimenpiteet

82. Siinä määrin kuin verotoimenpide on tukea, sen tuki-intensiteetti voidaan laskea joko yksittäisten hankkeiden perusteella tai yrityksen tasolla kokonaisverohuojennuksen ja kaikkien enintään kolmen peräkkäisen verovuoden aikana kertyneiden tukikelpoisten T&K&I-kustannusten yhteismäärän suhteena. Viimeksi mainitussa tapauksessa verotoimenpidettä voidaan soveltaa samoin edellytyksin kaikkiin tukikelpoihin toimintoihin, mutta kokeellisen kehittämisen tuki-intensiteettiä ei kuitenkaan saa ylittää⁽¹⁾.

4.5.1.4 Tuen kasautuminen

83. Tukea voidaan myöntää samanaikaisesti useasta tukiohjelmasta tai se voi kasautua tapauskohtaisen tuen kanssa sillä edellytyksellä, että toimintaan tai hankkeeseen myönnetyn valtiontuen kokonaismäärä ei ylitä näissä puitteissa vahvistettuja tuen enimmäismääriä. Kuten 9 kohdassa todetaan, unionin toimielinten, virastojen, yhteisyritysten tai muiden elinten keskitetysti hallinnoima unionin rahoitus, joka ei kuulu suoraan tai välillisesti jäsenvaltioiden määräysvaltaan, ei ole valtiontukea eikä sitä pitäisi ottaa huomioon. Kun tällaista rahoitusta myönnetään yhdessä valtiontuen kanssa, samoihin tukikelpoihin kustannuksiin myönnetyn julkisen rahoituksen kokonaismäärä ei kuitenkaan saa ylittää sovellettavissa unionin lainsäädännön säännöissä vahvistettua suurinta mahdollista rahoitusastetta.

84. Kun kaikkiin tai osaan T&K&I-tukeen oikeutetuista kustannuksista voidaan mahdollisesti myöntää myös muita tukia, päällekkäiseen osuuteen sovelletaan asiaa koskevien sääntöjen mukaista suurinta mahdollista enimmäismäärää.

85. T&K&I-tuki ei saa kasautua vähämerkityksisen tuen kanssa samojen tukikelpoisten kustannusten osalta, jos se johtaisi jonkin näissä puitteissa vahvistetun tuen enimmäisintensiteetin ylittymiseen.

4.5.2 Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset

86. Ilmoitusta edellyttävän yksittäisen tuen osalta pelkkä edeltä määritettyjen enimmäistuki-intensiteettien noudattaminen ei riitä varmistamaan tuen oikeasuhteisuutta.

87. Määrittääkseen, onko tuki oikeasuhteista, komissio tarkastaa yleensä, ettei sen määrä ylitä vähimmäismäärää, joka tarvitaan tuetun hankkeen saattamiseksi riittävän kannattavaksi, esimerkiksi tekemällä mahdolliseksi saavuttaa ala- tai yrityskohtaista raja-arvoa tai vähimmäistuottovaatimusta vastaava sisäinen tuotto. Oikeasuhteisuuden määrittämisessä voidaan käyttää myös tuensaajayrityksen muissa T&K&I-hankkeissa edellyttämiä tavanomaisia tuottoprosentteja, pääomakustannuksia kokonaisuutena tarkasteltuna tai kyseisen alan yleistä tuotto prosenttia. Kaikki asian kannalta merkitykselliset odotetut kustannukset ja hyödyt on otettava huomioon hankkeen elinajalta, mukaan lukien T&K&I-toiminnasta johtuvat kustannukset ja tulot.

88. Kun osoitetaan esimerkiksi yrityksen sisäisillä asiakirjoilla, että tuensaajan on valittava, toteuttaako se joko tuetun hankkeen tai vaihtoehtoisen hankkeen ilman tukea, tuen katsotaan yleensä rajoittuvan vähimmäismäärään, jos sen määrä ei ylitä kyseisen T&K&I-toiminnan toteuttamisesta aiheutuvia ylimääräisiä nettokustannuksia verrattuna vaihtoehtoiseen hankkeeseen, joka toteutettaisiin ilman tukea. Ylimääräisten nettokustannusten määrittämiseksi komissio vertaa tuettuun hankkeeseen ja vaihtoehtoiseen hankkeeseen tehtyjen investointien odotettuja nettohyödyt arvoa ottaen huomioon eri liiketoimintaskenaarioiden todennäköisyydet⁽²⁾.

⁽¹⁾ Jos verotuksellisessa tukitoimenpiteessä taas erotetaan eri T&K-luokat, sovellettavia tuki-intensiteettejä ei saa ylittää.

⁽²⁾ Jos tuki ainoastaan nopeuttaa hankkeen toteuttamista, vertailussa olisi otettava erityisesti huomioon kassavirtojen erilaiset ajoitukset sekä markkinoille tulon viivästyminen.

89. Jos tuki myönnetään T&K-hankkeisiin tai tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen tai parantamiseen ja komissio voi todentaa 87 tai 88 kohdassa esitetyn menetelmän perusteella, että tuki rajoittuu tiukasti välttämättömään vähimmäismäärään, enimmäistuki-intensiteetit voivat olla liitteessä II vahvistettuja enimmäistuki-intensiteettejä korkeampia seuraavan taulukon mukaisiin tasoihin asti:

	Pieni yritys	Keskisuuri yritys	Suuri yritys
Tuki T&K-hankkeisiin			
Perustutkimus	100 %	100 %	100 %
Soveltava tutkimus	80 %	70 %	60 %
— yritysten välisestä todellisesta yhteistyöstä (suurten yritysten osalta rajat ylittävä tai vähintään yhden pk-yrityksen kanssa) tai yrityksen ja tutkimusorganisaation välisestä yhteistyöstä riippuen tai	90 %	80 %	70 %
— tulosten laajamittaisesta levittämisestä riippuen			
Tuki tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen ja parantamiseen	60 %	60 %	60 %

90. Osoittaakseen, että tuki rajoittuu välttämättömään vähimmäismäärään, jäsenvaltioiden on selitettävä, miten tukimäärä on määritetty. Kannustavan vaikutuksen arvioinnissa käytettäviä asiakirjoja ja laskelmia voidaan käyttää myös arvioitaessa tuen oikeasuhteisuutta. Jos tuen tarve liittyy pikemminkin vaikeuksiin hankkia velkarahoitusta markkinoilta kuin kannattavuuden puutteeseen, erityisen sovelias tapa varmistaa, että tuki rajoittuu välttämättömään vähimmäismäärään, saattaa olla se, että tuki myönnetään lainana, takauksena tai takaisinmaksettavana ennakkona sen sijaan, että se myönnetään esimerkiksi avustuksena, jota ei tarvitse maksaa takaisin.

91. Jos tuetun toiminnon toteuttajaksi on useampia potentiaalisia ehdokkaita, oikeasuhteisuusvaatimus täyttyy todennäköisimmin silloin, kun tuki myönnetään läpinäkyvillä, puolueettomilla ja syrjimättömillä perusteilla.

92. Kansainväliseen kauppaan kohdistuvien todellisten tai mahdollisten välittömien tai välillisten vääristymien poistamiseksi näiden puitteiden mukaisia yleisiä tuki-intensiteettejä suurempi tuki voidaan hyväksyä, jos unionin ulkopuolella sijaitsevat kilpailijat ovat kolmen viime vuoden aikana – suoraan tai välillisesti – saaneet tai saavat tukea, jonka intensiteetti vastaa samanlaisiin hankkeisiin myönnetyn tuen intensiteettiä. Jos on todennäköistä, että kansainvälinen kauppa vääristyy kolmen vuoden jälkeenkin kyseisen alan erityisluonteen vuoksi, viitekautta voidaan pidentää vastaavasti. Kyseisen jäsenvaltion on mahdollisuuksien mukaan toimitettava komissiolle tarvittavat tiedot, jotta se voi arvioida tilanteen ja erityisesti tarpeen ottaa huomioon kilpailuetu, josta kolmannen maan kilpailija hyötyy. Jos komissiolla ei ole myönnettyä tai ehdotettua tukea koskevia todisteita, se voi perustaa päätöksensä myös aihetodisteisiin.

93. Todisteita hankkiessaan komissio voi käyttää tutkintavaltuuksiaan ⁽¹⁾.

4.6 Kilpailuun ja kauppaan kohdistuvien kohtuuttomien kielteisten vaikutusten välttäminen

4.6.1 Yleisiä näkökohtia

94. Jotta T&K&I tuki soveltuu sisämarkkinoille, tukitoimenpiteen kielteisten vaikutusten, jotka ilmenevät kilpailun vääristymisenä ja vaikutuksena jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, on oltava rajalliset, ja yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamista edistävien myönteisten vaikutusten on oltava suuremmat.

95. Komissio toteaa, että T&K&I-tuki voi aiheuttaa ensi sijassa kahdenlaisia kilpailun ja jäsenvaltioiden välisen kaupan vääristymiä. Niitä ovat tuotemarkkinoiden vääristymät ja sijaintivaikutukset. Molemmat vääristymätyypit voivat johtaa resurssien tehostamiseen kohdentamiseen, mikä haittaa sisämarkkinoiden taloudellista suorituskykyä, ja jakautumisongelmiin, toisin sanoen tuki vaikuttaa taloudellisen toiminnan jakautumiseen eri alueille.

⁽¹⁾ Ks. neuvoston asetuksen (EU) N:o 734/2013 1 artiklan 3 kohta (EUVL L 204, 31.7.2013, s. 15).

96. Tuotemarkkinoiden vääristymien osalta T&K&I-tuki voi vaikuttaa kilpailuun innovointiprosesseissa ja tuotemarkkinoilla, joilla T&K&I-toiminnan tuloksia hyödynnetään.

4.6.1.1 Vaikutukset tuotemarkkinoilla

97. T&K&I-toiminnan valtiontuki voi haitata kilpailua innovointiprosesseissa ja tuotemarkkinoilla kolmella tavalla: vääristämällä kilpailijoiden markkinoille tuloa ja markkinoilta poistumista, vääristämällä investointien dynaamisia kannusteita ja luomalla markkinavoimaa tai säilyttämällä sen.

i) Kilpailijoiden markkinoille tulon ja markkinoilta poistumisen vääristyminen

98. T&K&I-tuki tuki saattaa estää markkinamekanismeja toimimasta niin, että tehokkaimmat tuottajat palkittaisiin ja vähiten tehokkaille tuottajille aiheutuisi paineita parantaa tehokkuuttaan, järjestää toimintansa uudelleen tai poistua markkinoilta. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa myönnetyn tuen vuoksi kilpailijat, jotka muuten olisivat pystyneet pysymään markkinoilla, pakotetaan pois markkinoilta, tai kilpailijat eivät tule markkinoille ollenkaan. Samoin valtiontuki voi estää tehottomia yrityksiä poistumasta markkinoilta tai se voi jopa kannustaa niitä tulemaan markkinoille ja hankkimaan markkinaosuuksia muuten tehokkaammilta kilpailijoilta. Jos T&K&I-tukea ei suunnata oikein, se voi hyödyttää tehottomia yrityksiä ja johtaa markkinarakenteeseen, jossa useat markkinatoimijat toimivat tehottomasti. Pitkällä aikavälillä kilpailijoiden markkinoille tuloon ja markkinoilta poistumiseen vaikuttaminen voi vähentää innovointia ja hidastaa koko toimialan tuottavuuden parantamista.

ii) Vääristävät dynaamiset kannustimet

99. T&K&I-tuki voi vääristää tuensaajan kilpailijoiden dynaamisia investointikannustimia. Yrityksen saadessa tukea sen T&K&I-toiminnan onnistuminen on todennäköisempää, mikä johtaa vahvempaan asemaan tulevaisuuden tuotemarkkinoilla. Tukea saaneen yrityksen vahvempi asema voi johtaa siihen, että kilpailijat supistavat alkuperäisiä investointisuunnitelmiaan (syrjäyttämisaikutus).

100. Lisäksi tuki saattaa tehdä mahdollisista tuensaajista ylimielisiä tai riskihakuisempia. Pitkän aikavälin vaikutus alan kokonaistulokseen on tässä tapauksessa todennäköisesti kielteinen. Jos T&K&I-tukea ei suunnata oikein, se voi siksi hyödyttää tehottomia yrityksiä ja johtaa markkinarakenteeseen, jossa useat markkinatoimijat toimivat tehottomasti.

iii) Markkinavoiman luominen tai säilyttäminen

101. T&K&I-toimintaan myönnettävällä tuella saattaa olla vääristävä vaikutus, jos se lisää tai ylläpitää markkinavoimaa tuotemarkkinoilla. Markkinavoima tarkoittaa kykyä vaikuttaa kuluttajia haittaavalla tavalla markkinahintoihin, tuotokseen, tuotteiden ja palvelujen valikoimaan tai laatuun sekä muihin kilpailutekijöihin pitkällä aikavälillä. Myös silloin kun tuki ei vahvista markkinavoimaa suoraan, se voi lisätä sitä välillisesti estämällä olemassa olevien kilpailijoiden laajentumisen tai aiheuttamalla niiden poistumisen markkinoilta tai estämällä uusien kilpailijoiden tulon markkinoille.

4.6.1.2 Kauppaan ja yritysten sijaintipaikan valintaan kohdistuvat vaikutukset

102. T&K&I-tuki voi johtaa kilpailun vääristymiin myös silloin, kun se vaikuttaa sijaintipaikan valintaan. Näitä vääristymiä voi syntyä eri jäsenvaltioissa joko silloin kun yritykset käyvät kauppaa rajojen yli tai harkitsevat eri sijaintipaikkoja. Tuki, jolla autetaan toiminnan siirtämistä toiselle alueelle sisämarkkinoiden sisällä, ei välttämättä suoraan vääristä tuotemarkkinoita, mutta se siirtää toiminnan tai investoinnit alueelta toiselle.

4.6.1.3 Selvät kielteiset vaikutukset

103. Tukitoimenpidettä ja yhteyttä, jossa sitä sovelletaan, on analysoitava sen selvittämiseksi, missä määrin tuki voidaan katsoa vääristäväksi. On kuitenkin eräitä tilanteita, joissa kielteiset vaikutukset ovat selvästi myönteisiä vaikutuksia suuremmat. Tällöin tuen ei voida katsoa soveltuvan sisämarkkinoille.

104. Perussopimuksen yleisten periaatteiden mukaan valtiontukea ei voida katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi, jos tukitoimenpide on siinä määrin syrjivä, että sitä ei voida perustella sillä, että toimenpide on luonteeltaan valtiontukea. Kuten 3 jaksossa todetaan, komissio ei hyväksy tukitoimenpidettä, jos se tai siihen liittyvät edellytykset rikkovat erottamattomasti unionin lainsäädäntöä. Tämä pätee erityisesti tukitoimenpiteisiin, joissa tuen myöntämisen ehtona on, että tuensaajalla on oltava päätoimipaikka kyseisessä jäsenvaltiossa (tai että sen on oltava pääasiallisesti sijoittautunut kyseiseen jäsenvaltioon) tai että sen on käytettävä kotimaisia tuotteita tai palveluja, ja tukitoimenpiteisiin, joissa rajoitetaan tuensaajan mahdollisuutta hyödyntää T&K&I-toiminnan tuloksia muissa jäsenvaltioissa.

105. Samoin tuen, joka johtaa pelkästään T&K&I-toiminnan sijaintipaikan vaihtamiseen sisämarkkinoilla muuttamatta hankkeen luonnetta, kokoa tai laajuutta, ei katsota soveltuvan sisämarkkinoille.

4.6.2 Tukiohjelmat

106. Jotta ilmoitusta edellyttävän tukiohjelman voidaan katsoa soveltuvan sisämarkkinoille, se ei saa aiheuttaa merkittäviä kilpailun ja kaupan vääristymiä. Vaikka vääristymien voidaan katsoa olevan rajoitettuja yksittäisellä tasolla (edellyttäen että tuki on tarpeen ja oikeasuhteista yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi), tukiohjelmat voivat silti johtaa suuriin vääristymiin kasautumisen vuoksi. Vääristymät voivat johtua esimerkiksi tuesta, jolla on kielteinen vaikutus kilpailijoiden dynaamisiin investointikannustuksiin. Tietyille aloille keskittyvän tukiohjelman tapauksessa tällaisten vääristymien riski on vielä suurempi.

107. Jäsenvaltioiden on sen vuoksi osoitettava, että mahdolliset kielteiset vaikutukset rajoittuvat vähimmäismäärään ottaen huomioon esimerkiksi kyseisten hankkeiden koon, yksittäiset ja kumulatiiviset tukimäärät, oletettujen tuensaajien lukumäärän ja kohdealojen ominaispiirteet, sanotun kuitenkin rajoittamatta 122 kohdan soveltamista. Jotta komissio voi arvioida ilmoitusta edellyttävien tukiohjelmien todennäköisiä kielteisiä vaikutuksia, jäsenvaltiot voivat toimittaa minkä tahansa vaikutusten arvioinnin ja samanlaisista aikaisemmista tukiohjelmista jälkikäteen tehdyt arvoinnit.

4.6.3 Yksittäistä tukea koskevat lisäedellytykset

4.6.3.1 Tuotemarkkinoiden vääristymät

108. Jotta komissio voisi kartoittaa ilmoitusta edellyttävän yksittäisen tuen osalta mahdolliset kilpailun ja kaupan vääristymät ja arvioida niitä, jäsenvaltioiden olisi toimitettava tiedot i) kyseessä olevista tuotemarkkinoista, toisin sanoen markkinoista, joihin tuensaajan toiminnan muutos vaikuttaa, ja ii) vaikutuksen piiriin kuuluvista kilpailijoista ja asiakkaista tai kuluttajista.

109. Kun komissio arvioi tukitoimenpiteen kielteisiä vaikutuksia, se keskittyy kilpailun vääristymistä koskevassa analyysissään siihen, mikä todennäköinen vaikutus T&K&I-toiminnalle myönnettävällä tuella on yritysten väliseen kilpailuun kyseisillä tuotemarkkinoilla. Komissio antaa suuremman painoarvon kilpailuun ja kauppaan liittyville riskeille, joita syntyy lähitulevaisuudessa tietyllä todennäköisyydellä.

110. Siinä määrin kuin tietty innovaatiotoiminta voidaan yhdistää useisiin tulevaisuuden tuotemarkkinoihin, valtiontuen vaikutusta tarkastellaan kaikkien asianomaisten markkinoiden näkökulmasta. Joissakin tapauksissa T&K&I-toiminnan tuloksilla (esim. immateriaalioikeudet) käydään kauppaa teknologiamarkkinoilla muun muassa patentteja lisensoimalla tai siirtämällä. Näissä tapauksissa komissio voi myös tutkia tuen vaikutusta kilpailuun teknologiamarkkinoilla.

111. Komissio soveltaa erilaisia perusteita arvioidessaan mahdollisia kilpailun vääristymiä, joita ovat vääristävät dynaamiset kannusteet, markkinavoiman luominen tai säilyttäminen sekä tehottomien markkinarakenteiden säilyttäminen.

i) Vääristävät dynaamiset kannustimet

112. Komissio tarkastelee seuraavia seikkoja arvioidessaan dynaamisten kannustimien aiheuttamia mahdollisia vääristymiä:

— *markkinoiden kasvu*: mitä enemmän markkinoiden odotetaan kasvavan tulevaisuudessa, sitä epätodennäköisempää on, että tuella on kielteinen vaikutus kilpailijoiden kannustimiin, kun otetaan huomioon, että kannattavan liiketoiminnan kehittämiseksi on runsaasti mahdollisuuksia;

- *tuen määrä*: tukitoimenpiteillä, joihin liittyy huomattava määrä tukea, on todennäköisesti merkittävä syrjäyttämisaikutus. Tuen määrän merkitystä mitataan pääasiassa määrällä, jonka tärkeimmät markkinatoimijat käyttävät samantapaisiin hankkeisiin;
- *markkinoiden läheisyys / tuen muoto*: mitä läheisemmin tuki liittyy lähellä markkinoita olevaan toimintaan, sitä todennäköisemmin sillä on huomattava syrjäyttämisaikutus;
- *avoin valintaprosessi*: komissio suhtautuu suopeammin tapauksiin, joissa tuki myönnetään läpinäkyvillä, objektiivisilla ja syrjimättömillä perusteilla;
- *toiminnan lopettamisen esteet*: kilpailijat todennäköisesti ylläpitävät tai jopa laajentavat investointisuunnitelmiaan, jos innovaatioprosessin lopettaminen on käytännössä erittäin vaikeaa. Näin voi käydä silloin, kun monet kilpailijoiden aiemmista investoinneista on sidottu T&K&I-toiminnan tiettyyn kehitykseen;
- *kannustimet kilpailla tulevaisuuden markkinoilla*: T&K&I-tuki voi johtaa siihen, että tuensaajan kilpailijat luopuvat kilpailusta tulevaisuuden markkinoilla, joilla "voittaja saa kaiken", koska tuen tarjoama etu, kuten tekninen etulyöntiasema, mittakaavaedut, verkostovaikutukset tai parempi ajoitus, vähentää niiden mahdollisuuksia tulla menestyksellisesti kyseisille markkinoille;
- *tuotteiden eriyttäminen ja kilpailun intensiteetti*: tuella on pienempi vaikutus kilpailijoiden toimintaan silloin, kun tuoteinnovaatioissa on lähinnä kyse tuotteiden eriyttämisestä, esimerkiksi eri tuotemerkit, standardit, teknologiat ja kuluttajaryhmät. Sama pätee myös markkinoihin, joilla on paljon todellisia kilpailijoita.

ii) Markkinavoiman luominen tai säilyttäminen

113. Komissio kiinnittää huomiota lähinnä niihin T&K&I-toimenpiteisiin, jotka antavat tuensaajalle mahdollisuuden vahvistaa olemassa olevilla tuotemarkkinoilla olevaa markkinavoimaa tai siirtää se tulevaisuuden tuotemarkkinoille. Komissio ei odota löytävänsä markkinavoimaan liittyviä kilpailuongelmia tapauksissa, joissa yksittäisen tuensaajan markkinaosuus on alle 25 prosenttia, eikä markkinoilla, joilla Herfindahl-Hirschman-indeksin mukainen markkinoiden keskittymistä kuvaava arvo on alle 2 000.

114. Komissio kiinnittää markkinavoimaa koskevassa analyysissään huomiota seuraaviin tekijöihin:

- *tuensaajan markkinavoima ja markkinoiden rakenne*: jos tuensaajalla on jo määräävä asema tuotemarkkinoilla, tuki voi vahvistaa määräävää asemaa heikentämällä kilpailupainetta, joka tuensaajaan kohdistuu sen kilpailijoiden taholta. Valtiontuella voi olla suuri merkitys myös oligopolimarkkinoilla, joilla on vain muutama toimija;
- *markkinoille pääsyn esteet*: T&K&I-toiminnassa uudet toimijat saattavat joutua kohtaamaan huomattavia markkinoille pääsyn esteitä. Näitä esteitä ovat muun muassa oikeudelliset esteet (erityisesti immateriaalioikeuksien osalta), suurtuotannosta ja tuotevarioinnista saatavat edut, verkkoihin ja infrastruktuuriin pääsyn esteet sekä muut strategiset esteet, jotka haittaavat markkinoille pääsyä tai laajentumista;
- *ostajien neuvotteluvoima*: myös ostajien markkina-asema voi rajoittaa yrityksen markkinavoimaa. Vahvojen ostajien läsnäolo markkinoilla saattaa kumota vahvan markkina-aseman, jos ostajat todennäköisesti pyrkivät ylläpitämään riittävästi kilpailua markkinoilla;
- *Valintamenettely*: komissio kiinnittää huomiota tukitoimenpiteisiin, jotka antavat vahvassa markkina-asemassa oleville yrityksille mahdollisuuden vaikuttaa valintaprosessiin esimerkiksi suosittelemalla tiettyjä yrityksiä valintaprosessin aikana tai ohjaamalla tutkimustoimintaa perusteettomasti siten, että vaihtoehtoiset tutkimussuunnat jäävät vähemmälle huomiolle.

iii) Tehottomien markkinarakenteiden ylläpitäminen

115. Komissio kiinnittää markkinarakenteita koskevassa analyysissään huomiota siihen, onko tuki myönnetty markkinoille, joilla on ylikapasiteettia, tai taantuville toimialoille. Ongelmia esiintyy harvemmin silloin, kun markkinat ovat kasvussa tai T&K&I-tuki todennäköisesti muuttaa koko alan kasvudynamiikkaa, erityisesti ottamalla käyttöön uutta teknologiaa.

4.6.3.2 Sijaintipaikan vaikutukset

116. Varsinkin jos T&K&I-tuki on lähellä markkinoilla, se saattaa johtaa siihen, että eräät alueet hyötyvät suotuisammista tuotantoodellytyksistä erityisesti siksi, että tuotantokustannukset ovat suhteellisesti alhaisemmat, mikä johtuu tuesta tai tuen avulla lisäntyneestä T&K&I-toiminnasta. Yritykset voivat tämän vuoksi siirtää toimintansa kyseisille alueille.

117. Sijaintipaikan vaikutukset voivat olla merkityksellisiä myös tutkimusinfrastruktuurien kannalta. Jos tukea käytetään ensi sijassa infrastruktuurin houkuttelemiseen tietylle alueelle toisen alueen kustannuksella, se ei edistä uusia T&K&I-toimintoja unionissa.

118. Arvioidessaan ilmoitusta edellyttävää yksittäistä tukea komissio ottaa huomioon mahdolliset todisteet siitä, että tuensaaja on harkinnut vaihtoehtoisia sijaintipaikkoja.

4.7 Läpinäkyvyys

119. Heinäkuun 1. päivästä 2016 alkaen ja lukuun ottamatta yksittäisiä tukia, joiden määrä on alle 500 000 euroa, jäsenvaltioiden on julkaistava kattavalla valtiontuen verkkosivustolla kansallisella tai alueellisella tasolla vähintään seuraavat tiedot ilmoitetuista valtiontukitoimenpiteistä: tukiohjelman ja sen täytäntöönpanosääntöjen koko teksti tai yksittäisen tuen oikeusperusta tai linkki siihen; tuen myöntävän viranomaisen nimi; yksittäisten tuensaajien nimet; kullekin tuensaajalle myönnetyn tuen muoto ja määrä; myöntämispäivä; tuensaajatyyppi (pk-yritys vai suuri yritys); alue, jolla tuensaaja sijaitsee (NUTS II -tasolla) ja pääasiallinen toimiala, jolla tuensaaja harjoittaa toimintaa (NACE-kolminumerotasolla) ⁽¹⁾. Tiedot on julkaistava kuuden kuukauden kuluessa myöntämispäätöksen tekemisestä tai, jos on kyse verotoimenpiteistä, vuoden kuluessa veroilmoituksen päiväyksestä. Nämä tiedot on säilytettävä vähintään kymmenen vuoden ajan, ja niiden on oltava rajoituksetta yleisön saatavissa ⁽²⁾.

5. ARVIOINTI

120. Varmistaakseen, että kilpailun ja kaupan vääristyminen on rajallista, komissio voi edellyttää, että ilmoitusta edellyttäviin tukiohjelmiin sovelletaan aikarajoitusta ja 37 kohdassa tarkoitettua arviointia. Arvioinnit olisi suoritettava erityisesti sellaisten tukiohjelmien osalta, joissa mahdollinen vääristymä on erityisen suuri, toisin sanoen ne voivat rajoittaa kilpailua merkittävästi, jos niiden täytäntöönpanoa ei tarkisteta hyvissä ajoin.

121. Arvioinnin tavoitteiden vuoksi ja jotta voidaan pitää jäsenvaltioihin ja pienempiin tukitoimenpiteisiin kohdistuva hallinnollinen rasitus kohtuullisena, 120 kohdassa tarkoitettua vaatimusta sovelletaan vain tukiohjelmiin, joiden talousarvio on suuri tai joihin sisältyy uusia ominaispiirteitä, tai kun on odotettavissa merkittäviä markkinoihin, teknologiaan tai sääntelyyn liittyviä muutoksia. Arvioinnin tekijän on oltava valtiontuen myöntävästä viranomaisesta riippumaton asiantuntija, ja se on tehtävä komission esittämien yhteisten menetelmien ⁽³⁾ mukaisesti. Arviointi on myös julkistettava. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava yhdessä tukiohjelman kanssa alustava arviointisuunnitelma, joka muodostaa olennaisen osan komission suorittamaa tukiohjelman arviointia.

122. Kun on kyse tukiohjelmissä, jotka eivät kuulu ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan pelkästään niiden suuren talousarvion vuoksi, komissio arvioi niiden soveltuvuuden sisämarkkinoille ainoastaan arviointisuunnitelman perusteella.

123. Arviointi on toimitettava komissiolle riittävän ajoissa, jotta se voi tarvittaessa harkita tukiohjelman voimassaolon jatkamista, ja joka tapauksessa ennen tukiohjelman voimassaolon päättymistä. Arvioinnin tarkka laajuus ja yksityiskohtaiset säännöt määritetään tukiohjelman hyväksymispäätöksessä. Kyseisen arvioinnin tulokset on otettava huomioon päätettäessä tulevista tukitoimenpiteistä, joilla on samankaltainen tavoite, mukaan lukien muutokset 122 kohdassa tarkoitettuihin tukiohjelmiin.

⁽¹⁾ Lukuun ottamatta liikesalaisuuksia ja muita luottamuksellisia tietoja perustelluissa tapauksissa ja komission suostumuksella (komission tiedonanto, tehty 1. joulukuuta 2003, salassapitovelvollisuudesta valtiontukipäätöksissä, C(2003) 4582 (EUVL C 297, 9.12.2003, s. 6)). Verotoimenpiteiden osalta yksittäisiä tukimääriä koskevat tiedot voidaan esittää seuraavia vaihteluvälejä käyttäen (milj. euroa): [0,5–1]; [1–2]; [2–5]; [5–10]; [10–30]; [30 ja enemmän].

⁽²⁾ Jos on kyse sääntöjenvastaisesta tuesta, jäsenvaltioiden on varmistettava, että samat tiedot julkaistaan jälkikäteen ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa komission päätöksen päiväyksestä. Tietojen olisi oltava saatavilla sellaisessa muodossa, joka mahdollistaa hakujen tekemisen, tietojen poiminnan ja julkaisemisen internetissä, esimerkiksi csv- tai xml-muodossa.

⁽³⁾ Ks. komission tiedonanto valtiontukien arvioinnissa käytettävistä yhteisistä menettelyohjeista.

6. RAPORTOINTI JA SEURANTA

124. Neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999⁽¹⁾ ja komission asetuksen (EY) N:o 794/2004⁽²⁾ sekä niiden myöhempien muutosten mukaisesti jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle vuosittain kertomukset.

125. Jäsenvaltioiden on säilytettävä yksityiskohtaista asiakirja-aineistoa kaikista tukitoimenpiteistä. Aineistoon on sisällyttävä kaikki tarvittavat tiedot, joiden perusteella voidaan vahvistaa, että tukikelpoisia kustannuksia ja tuen enimmäisintensiteettejä koskevia edellytyksiä on noudatettu. Asiakirja-aineisto on säilytettävä kymmenen vuoden ajan tuen myöntämispäivästä ja toimitettava komissiolle tämän pyynnöstä.

7. SOVELTAMINEN

126. Komissio soveltaa näissä puitteissa vahvistettuja periaatteita arvioidessaan kaikkien niiden ilmoitettujen T&K&I-tukien soveltuvuutta sisämarkkinoille, joista siltä pyydetään päätöstä 1. heinäkuuta 2014 jälkeen. Sääntöjenvastaista T&K&I-tukea arvioidaan niiden sääntöjen mukaisesti, joita sovellettiin tuen myöntämishetkellä.

127. Komissio ehdottaa perussopimuksen 108 artiklan 1 kohdan nojalla, että jäsenvaltiot muuttavat tarvittaessa voimassa olevia T&K&I-tukiohjelmiaan saattaakseen ne näiden puitteiden mukaisiksi viimeistään 1. tammikuuta 2015.

128. Jäsenvaltioita kehoitetaan antamaan nimenomainen ehdoton suostumus 127 kohdassa ehdotettuihin aiheellisiin toimenpiteisiin kahden kuukauden kuluessa siitä, kun nämä puitteet on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*. Jos jäsenvaltio ei toimita vastausta ehdotukseen, komissio olettaa, että se ei ole samaa mieltä ehdoteista toimenpiteistä.

8. UUELLEENTARKASTELU

129. Komissio voi päättää näiden puitteiden uudelleentarkastelusta tai muuttamisesta milloin tahansa, jos tämä on tarpeen kilpailupolitiikkaan liittyvistä syistä tai muiden unionin politiikan alojen ja kansainvälisten sitoumusten tai muiden perusteltujen syiden huomioon ottamiseksi.

⁽¹⁾ Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1).

⁽²⁾ Komission asetus (EY) N:o 794/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 täytäntöönpanosta (EUVL L 140, 30.4.2004, s. 1).

LIITE I

Tukikelpoiset kustannukset

Tuki T&K-hankkeisiin	a) Henkilöstökustannukset: tutkijat, teknikot ja muu tutkimustoimintaa avustava henkilöstö siinä määrin, kuin nämä toimivat hankkeen parissa. b) Välineiden ja laitteiden kustannukset siltä osin ja siltä ajalta, kun niitä on käytetty hankkeessa. Jos tällaisia välineitä ja laitteita ei käytetä hankkeen tarpeisiin koko niiden käyttöikää, tukikelpoisiksi katsotaan ainoastaan poistokustannukset, jotka vastaavat hankkeen kestoa laskettuna hyvän kirjanpitotavan mukaan. c) Rakennusten ja maa-alueiden kustannukset siltä osin ja siltä ajalta, kun niitä on käytetty hankkeessa. Rakennusten osalta tukikelpoisiksi katsotaan ainoastaan poistokustannukset, jotka vastaavat hankkeen kestoa laskettuna hyvän kirjanpitotavan mukaan. Maa-alueiden osalta tukikelpoisiksi katsotaan kaupallisin ehdoin toteutetun luovutuksen kustannukset tai toteutuneet pääomakustannukset. d) Ulkopuolisista lähteistä markkinaehtoisesti ostetun tai lisensillä hankitun sopimukseen perustuvan tutkimuksen, tietämyksen ja patenttien kustannukset sekä yksinomaan hanketta varten käytetyn konsultoinnin ja vastaavien palveluiden kustannukset. e) Hankkeesta suoraan aiheutuvat muut yleiskustannukset. f) Muut käyttökustannukset, mukaan luettuina suoraan hankkeesta aiheutuvat materiaalien, tarvikkeiden ja vastaavien tuotteiden kustannukset.
Tuki toteutettavuustutkimuksiin	Tutkimuskustannukset.
Tuki tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen ja parantamiseen	Aineelliseen ja aineettomaan omaisuuteen tehtyjen investointien kustannukset.
Pk-yrityksille myönnettävä innovaatiotuki	a) Patenttien ja muun aineettoman omaisuuden hankinnasta, voimaansaattamisesta ja puolustamisesta aiheutuvat kustannukset. b) Tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaation tai suuren yrityksen korkeasti koulutetun henkilöstön tilapäiseen siirtoon liittyvät kustannukset, kun henkilöstö palkataan uuteen T&K&I-tehtävään tuensaajan palvelukseen eikä se korvaa muuta henkilöstöä; c) Innovaatiotoiminnan neuvontapalveluihin ja innovaatiotoimintaa tukeviin palveluihin liittyvät kustannukset.

Tuki prosesseihin ja organisointiin liittyvään innovaatiotoimintaan	Henkilöstökustannukset; välineiden, laitteiden, rakennusten ja maa-alueiden kustannukset siltä osin ja siltä ajalta, kun niitä on käytetty hankkeessa; ulkopuolisista lähteistä markkinaehdoin ostetun tai lisenssillä hankitun sopimukseen perustuvan tutkimuksen, tietämyksen ja patenttien kustannukset; muut yleiskustannukset ja käyttökustannukset, mukaan lukien suoraan hankkeesta aiheutuvat materiaalien, tarvikkeiden ja vastaavien tuotteiden kustannukset.
Tuki innovaatioklustereille	
Investointituki	Aineelliseen ja aineettomaan omaisuuteen tehtyjen investointien kustannukset.
Toimintatuki	Henkilöstö- ja hallintokustannukset (yleiskustannukset mukaan luettuina), jotka liittyvät seuraaviin toimintoihin: a) klusterin toiminnan edistäminen yhteistoiminnan helpottamiseksi, tietojenvaihto ja erikoistuneiden tai räätälöityjen yritystukipalvelujen tarjoaminen tai kanavointi; b) klusterin markkinointi uusien yritysten tai organisaatioiden osallistumisen lisäämiseksi ja näkyvyyden parantamiseksi; c) klusterin infrastruktuurin hallinnointi; ja d) koulutusohjelmien, työpajojen ja konferenssien järjestäminen, jotta voidaan tukea tietämyksen jakamista, verkostoitumista ja monikansallista yhteistyötä.

LIITE II

Tuen enimmäisintensiteetit

	Pieni yritys	Keskisuuri yritys	Suuri yritys
Tuki T&K-hankkeisiin			
Perustutkimus	100 %	100 %	100 %
Teollinen tutkimus	70 %	60 %	50 %
— yritysten välisestä todellisesta yhteistyöstä (suurten yritysten osalta rajat ylittävä tai vähintään yhden pk-yrityksen kanssa) tai yrityksen ja tutkimusorganisaation välisestä todellisesta yhteistyöstä riippuen	80 %	75 %	65 %
— tulosten levittämisestä riippuen			
Kokeellinen kehittäminen	45 %	35 %	25 %
— yritysten välisestä todellisesta yhteistyöstä (suurten yritysten osalta rajat ylittävä tai vähintään yhden pk-yrityksen kanssa) tai yrityksen ja tutkimusorganisaation välisestä todellisesta yhteistyöstä riippuen	60 %	50 %	40 %
— tulosten levittämisestä riippuen			
Tuki toteutettavuustutkimuksiin	70 %	60 %	50 %
Tuki tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen ja parantamiseen	50 %	50 %	50 %
Pk-yrityksille myönnettävä innovaatiotuki	50 %	50 %	–
Tuki prosesseihin ja organisointiin liittyvään innovaatiotoimintaan	50 %	50 %	15 %
Tuki innovaatioklustereille			
Investointituki	50 %	50 %	50 %
— perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaiset edellytykset täyttävillä tukialueilla	55 %	55 %	55 %
— perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaiset edellytykset täyttävillä tukialueilla	65 %	65 %	65 %
Toimintatuki	50 %	50 %	50 %